

Jaarverslag
2004

Afdeling Beeldende Kunst en Musea

Inhoud

Inleiding	1
<i>Doelstellingen</i>	1
<i>Organogram</i>	2
<i>De buitendiensten</i>	3
<i>De afdeling binnen het ministerie</i>	3
<i>Budget</i>	4
Beeldende Kunst	8
<i>Samenstelling van het team</i>	8
<i>Cel Communicatie</i>	8
<i>Cel Beeldende Kunst</i>	8
<i>Cel Collectiewerking</i>	8
<i>Doelstellingen</i>	9
<i>Cel Communicatie</i>	9
<i>Nieuwsbrief beeldende kunst</i>	9
<i>Infonamiddagen</i>	10
<i>Cel Beeldende Kunst</i>	11
<i>Aankoop van kunstwerken</i>	11
<i>Het budget wordt als volgt over de musea verdeeld:</i>	12
<i>Subsidies aan beeldende kunstenaars</i>	12
<i>Subsidies aan presentatiepodia voor hedendaagse beeldende kunst</i>	13
<i>Erkenning en subsidiëring van beeldende kunstcentra</i>	14
<i>Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen vzw</i>	17
<i>Stedelijk Museum voor Actuele Kunst Gent</i>	17
<i>Kunst in Huis vzw</i>	17
<i>Cultuurprijzen Beeldende Kunst</i>	18
<i>Commissie en Beoordelingscommissie Beeldende Kunst</i>	19
<i>Cel Collectiewerking</i>	20
<i>De collectie</i>	20
<i>Automatisering van de collectie</i>	20
<i>Beheer van de collectie</i>	20
Architectuur en vormgeving	25
<i>Samenstelling van het team</i>	25
<i>Doelstelling</i>	25
<i>Commissie en Beoordelingscommissie Architectuur en Vormgeving</i>	25
<i>Opdracht</i>	25
<i>Samenstelling</i>	25
<i>Subsidies</i>	26

Architectuurnota	27
Vlaams architectuurstudiecentrum	28
Centrum voor Vlaamse architectuurarchieven	28
Vlaams bouwmeester	29
Vlaamse Cultuurprijzen	29
Jaarboek Architectuur Vlaanderen	29
Cultureel Erfgoed	33
Samenstelling van het team	33
Doelstellingen en beleidsontwikkelingen 2004	33
<i>Regelgeving</i>	34
<i>Overheveling van de sector volkscultuur</i>	36
<i>Steunpunten</i>	36
<i>Traject masterplan cultureel erfgoed</i>	37
<i>Nieuwe legislatuur</i>	37
Communicatie	38
Advisering.	39
<i>Adviescommissie Cultureel Erfgoed</i>	40
<i>Commissie en Beoordelingscommissie Musea</i>	41
<i>Beoordelingscommissie Archieven, Bewaarbibliotheken en Documentatiecentra</i>	41
<i>Beoordelingscommissie Erfgoedconvenants en Projecten Cultureel Erfgoed</i>	42
<i>Ad-hoccommissie Permanente Ontsluiting Cultureel Erfgoed/Tentoonstellingen van Cultuurhistorisch Belang</i>	42
<i>Beoordelingscommissie Publicaties</i>	43
<i>Beoordelingscommissie Periodieke Wetenschappelijke Publicaties over Volkscultuur en Geschiedenis</i>	43
<i>Raad voor het Behoud van het Roerend Cultureel Erfgoed</i>	44
Onderzoeken.	44
<i>Studieopdrachten in functie van de opstelling van proeflijsten</i>	44
<i>Erfgoedportalsite en bouwstenenonderzoek digitaal erfgoed</i>	45
<i>Benchmarking MuHKA en SMAK</i>	45
Internationale ontwikkelingen.	46
<i>Roerend cultureel erfgoed</i>	47
<i>De regelgeving op vlak van de Europese Unie</i>	47
<i>Regelgeving binnen Vlaanderen</i>	48
<i>Op wereldvlak</i>	49
Behoud van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang.	49
Erkenning en subsidiëring: 3 sectoren	50
<i>Musea</i>	50
<i>Privaatrechtelijke archiefwerking</i>	53
<i>Volkscultuur</i>	56

Sectoroverschrijdende instrumenten	57
<i>Erfgoedconvenants</i>	57
<i>Experimentele subsidies ontsluiting cultureel erfgoed</i>	58
Internationaal	63
Samenstelling van het team	63
Doelstelling	63
Budget	63
Werkinstrumenten	64
<i>Internationale projecten Beeldende Kunsten</i>	64
Frans Masereelcentrum	69
Opdracht	69
Werking	69
<i>Tentoonstellingen</i>	73
Kasteel van Gaasbeek	79
Evolutie	79
Infrastructuurwerken	79
Personeelsbestand	80
Bezoekers	80
Collectie	80
<i>Algemeen</i>	80
<i>Scheningen, aankopen, bruiklenen</i>	80
<i>Medewerking aan tentoonstellingen</i>	81
Behoud en beheer, restauraties	81
<i>Algemeen</i>	81
<i>Restauraties</i>	81
<i>Onderzoek, publicaties, documentatie</i>	82
Bibliotheek en archief als documentatiecentrum	83
Publieksgerichte activiteiten	83
<i>Communicatie</i>	83
<i>Tentoonstellingen</i>	83
<i>Concerten</i>	84
<i>Evenementen</i>	84
Congresfunctie	85

Bijlagen 87

<i>Bijlage BK1 - verworven kunstwerken . . . . .</i>	<i>89</i>
<i>Bijlage BK2 - subsidies aan beeldende kunstenaars . . . . .</i>	<i>92</i>
<i>Bijlage BK3 - subsidies aan organisatievormen hedendaagse beeldende kunst en beeldende kunstcentra . . . . .</i>	<i>97</i>
<i>Bijlage BK4 -instellingen die werken en bewaargevingen kregen in 2004. . . . .</i>	<i>100</i>
<i>Bijlage BK5 -overzicht van de bruiklenen 2004 . . . . .</i>	<i>121</i>
<i>Bijlage BK6 - geïnspecteerde instellingen/ aantal geïnspecteerde werken . . . . .</i>	<i>132</i>
<i>Bijlage BK7 - restauratiedossiers 2004 . . . . .</i>	<i>134</i>
<i>Bijlage BK9 - geschonken beeldmateriaal . . . . .</i>	<i>164</i>
<i>Bijlage BK10 - overzicht aankopen collectieondersteuning Vlaamse musea voor hedendaagse kunst . . . . .</i>	<i>167</i>
<i>Bijlage E1 - overzicht erkende musea – stand van zaken 31/12/2004. . . . .</i>	<i>175</i>
<i>Bijlage E2 - werkingssubsidies musea. . . . .</i>	<i>177</i>
<i>Bijlage E3 - beleidsaccenten 2004. . . . .</i>	<i>179</i>
<i>Bijlage E4 - projectsubsidies aan erkende musea of de vriendenkring van een erkend museum . . . . .</i>	<i>183</i>
<i>Bijlage E5 - projectsubsidies voor initiatieven gericht op de behoeften van meerdere musea . . . . .</i>	<i>186</i>
<i>Bijlage E6 – werkingssubsidies archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken. . . . .</i>	<i>188</i>
<i>Bijlage E7 – projectsubsidies Archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken . . . . .</i>	<i>189</i>
<i>Bijlage E8 - werkingssubsidies aan organisaties volkscultuur . . . . .</i>	<i>191</i>
<i>Bijlage E9 - Projectsubsidies volkscultuur. . . . .</i>	<i>192</i>
<i>Bijlage E10 - subsidies voor initiatieven op het vlak van permanente ontsluiting van cultureel erfgoed . . . . .</i>	<i>195</i>
<i>Bijlage E11 - subsidies voor tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang . . . . .</i>	<i>197</i>
<i>Bijlage I1 - subsidies aan kunstenaars en verenigingen voor projecten hedendaagse beeldende kunst in het buitenland. . . . .</i>	<i>198</i>
<i>Bijlage I2 - subsidies voor internationale werkbeurzen . . . . .</i>	<i>201</i>
<i>Bijlage I3 - subsidies voor punctuele tussenkomsten . . . . .</i>	<i>202</i>
<i>Bijlage I4 - zendingen . . . . .</i>	<i>207</i>
<i>Bijlage I5 - subsidies aan galleries voor deelname aan kunstbeurzen. . . . .</i>	<i>215</i>
<i>Bijlage I6 - internationale Projecten Architectuur en Vormgeving. . . . .</i>	<i>216</i>
<i>Bijlage I7 - internationale projecten cultureel erfgoed . . . . .</i>	<i>217</i>

Doelstellingen van de afdeling

- het bevorderen en stimuleren, via beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie, van het behoud en de ontwikkeling van kwaliteitsvolle beeldende kunst, architectuur en vormgeving
- het behoud van en het dynamisch omgaan met het cultureel erfgoed aanmoedigen
- de maatschappelijke positionering van het cultureel erfgoed versterken
- het bevorderen van de culturele en maatschappelijke participatie op het terrein van beeldende kunst, cultureel erfgoed, architectuur en vormgeving
- het bevorderen, via beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie, van de kwaliteit bij de uitoefening van de museale functies en activiteiten.

Voor de realisatie van de doelstellingen wordt het afdelingshoofd bijgestaan door het secretariaat en vijf teams. De afdeling wordt geleid door Jan Verlinden.

Organogram

Afdelingshoofd Jan Verlinden			
Secretariaat en Team Organisatie Geert Elshout, Anne-Marie De Smet, Rita Huylebroeck Hilde Peeters, Anja Reniers, Cathleen Seculier, Karin Van Gysegem, Suzanne Vervloesem			
Team Beeldende Kunst en Collectiewerking	Team Cultureel Erfgoed en Musea	Team Architectuur en Vormgeving	Team Internationaal
teamverantwoordelijken Hans Feys Cecile Jacobs cel Communicatie Lief Peeters cel Beeldende Kunst Katrien De Kerpel Willy Indekeu Hilde Lievens Bea Menschaert Robert Michel Karel Pollaert Dirk Vandermolen cel Collectiewerking Marcel Boeckmans Jo De Boeck Daisy Demeulenaere Marie-Christine Demol Liola Frederickx Ellen Ysveld Marc Van Hout	teamverantwoordelijke Marina Laureys Walter Bats Petra Boekstal Viviane De Ruysscher Ingrid Depoorter Sylviane Goossens Ingrid Heylen (sedert 1 september) Peter Keil Jens Maes Arlette Thys (sedert 1 april) Dries Van Den Broucke (sedert 15 maart) Cindy Vanhove Leen Van Wezemaal (sedert 1 april) Ine Vos (sedert 1 februari) Jef Vrelust (sedert 1 maart) Cindy Zoons (sedert 15 januari)	teamverantwoordelijke Helena Vansteelant Kristof Vanden Bulcke Mieke Weyns	teamverantwoordelijke Arlette Thys Chris Dehondt Danny Deweerdt

De buitendiensten

Frans Masereelcentrum Zaardendijk 20 2460 Kasterlee [t] 014 85 22 50 / 52 [f] 014 85 05 91 [e] fransmasereelcentrum@vlaanderen.be	Kasteel Van Gaasbeek Kasteelstraat 40 1750 Gaasbeek [t] 02 531 01 30 [f] 02 531 01 43 [e] kasteelvangaasbeek@vlaanderen.be
---	--

De afdeling binnen het ministerie

De afdeling Beeldende Kunst en Musea maakt deel uit van de administratie Cultuur. Deze administratie is een onderdeel van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC). Het departement WVC is een van de zeven departementen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap				
Departement Coördinatie (COO)				Departement Wetenschap, Innovatie en Media (WIM)
Departement Algemene Zaken en Financiën (AZF)				
Departement Onderwijs (OND)	Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC)	Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse aangelegenheid en Landbouw (EWBL)	Departement Leefmilieu en Infrastructuur (LIN)	

De departementen OND, WVC, EWBL en LIN zorgen voor dienstverlening aan de bevolking. De departementen COO en AZF zorgen voor praktische ondersteuning en de coördinatie tussen de andere vier. Het departement WIM heeft zowel intern als extern een dienstverlenende functie.

Het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur is onderverdeeld in drie administraties:

- de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn
- de administratie Gezondheidszorg
- de administratie Cultuur

De administratie Cultuur wordt geleid door Jos Van Rillaer. De administratie bestaat uit het directoraat-generaal en vier afdelingen:

- Jeugd en Sport
- Volksontwikkeling en Bibliotheekwerk
- Muziek, Letteren en Podiumkunsten
- Beeldende Kunst en Musea

Budget

De algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voorziet, onder de organisatieafdeling 45, de kredieten met betrekking tot het beleidsveld Cultuur. De organisatieafdeling 45 is onderverdeeld in vijf programma's:

45.1 Jeugd en Sport

45.2 Volksontwikkeling en Bibliotheken

45.3 Beeldende Kunst en Musea

45.4 Muziek, letteren en podiumkunsten

45.5 Algemeen cultuurbeleid

De totale begroting voor de administratie Cultuur voor 2004 beloopt 397.963 euro. Het programma 45.3 Beeldende Kunst en Musea vormt wat betreft de kredieten, het kleinste programma binnen de Cultuurbegroting:

Jeugd en Sport	50 899 000 €€
Volksontwikkeling en Bibliotheken	136 265 000 €€
Beeldende Kunst en Musea	29 187 000 €€
Muziek, Letteren en Podiumkunsten	112 743 000 €€
Algemeen cultuurbeleid	68 869 000 €€
Totaal	397 963 000 €€

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de kredieten voor het begrotingsjaar 2004, voor de afdeling Beeldende Kunst en Musea (programma 45.3):

Omschrijving	
Huur gebouwen	36 000 €
Allerhande uitgaven ter bevordering van beeldende kunst, architectuur en vormgeving, cultureel erfgoed	264 000 €
Werking Frans Masereelcentrum	127 000 €
Subsidies aan musea en ten gunste van musea	6 791 000 €
Subsidies voor initiatieven inzake ontsluiting cultureel erfgoed	495 000 €
Subsidies aan privaatrechterlijke archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken	4 539 000 €
Subsidies voor de organisatie van het erfgoedweekend	249 000 €
Subsidies voor de ontsluiting van het memoriaal van de Vlaamse Gemeenschap aan de v.z.w. Bedevaart naar de Graven van de Ijzer	50 000 €
Uitgaven DAC-regularisatie in de archief- en documentatiecentra op basis van de maatschappelijk-filosofische stromingen	1 817 000 €
Uitgaven voor de gevolgen van de uitvoering van het Vlaams intersectorale akkoord 2004-2005 in de archief- en documentatiecentra op basis van de maatschappelijk-filosofische stromingen	157 000 €
Subsidies organisatievormen hedendaagse beeldende kunst	1 523 000 €
Subsidies aan tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang	421 000 €
Subsidies aan de v.z.w. Stedelijk Museum voor Actuele Kunst	616 000 €
Subsidies aan de v.z.w. Kunst in Huis	468 000 €
Subsidies aan de v.z.w. MuHKA	2 545 000 €
Subsidies aan de v.z.w. Vlaams Architectuur Instituut	422 000 €
Subsidies aan de v.z.w. Vlaamse Museumvereniging	100 000 €
Subsidies aan het steunpunt Initiatief Beeldende Kunsten	248 000 €
Subsidies aan de v.z.w. Culturele Biografie Vlaanderen	872 000 €
Subsidies aan beeldende kunstenaars	744 000 €
Subsidies voor initiatieven op het vlak van de architectuur, de vormgeving en de toegepaste kunst	347 000 €
Dotatie aan het KMSKA	2 341 000 €
Dotatie aan het Kasteel van Gaasbeek	255 000 €
Subsidies voor erfgoedconvenants	2 670 000 €
Aankoop van hedendaagse kunst, restauratie en conservatie van werken opgenomen in de inventaris van de Vlaamse Gemeenschap	520 000 €
totaal	29 187 000 €

Tabel: een overzicht kredieten van de afdeling Beeldende Kunst en Musea voor het jaar 2004

Beeldende Kunst

Samenstelling van het team

Op 31/12/2004 bestond het team Beeldende Kunst uit:

- Hans Feys, teamverantwoordelijke
- Cecile Jacobs, teamverantwoordelijke

Cel Communicatie

- Lief Peeters

Cel Beeldende Kunst

- Hilde Lievens
- Bea Menschaert
- Willy Indekeu
- Katrien De Kerpel
- Karel Pollaert
- Dirk Vandermolen
- Robert Michel

Cel Collectiewerking

- Liola Frederickx
- Jo De Boeck
- Daisy Demeulenaere
- Ellen Ysveld
- Marcel Boeckmans
- Marc Van Hout
- Marie-Christine Demol

Doelstellingen

Het team Beeldende Kunst ondersteunt en stimuleert de beoefening en de promotie van de hedendaagse beeldende kunst in Vlaanderen, via cultuurspreiding en -participatie enerzijds, en cultuurcreatie en -aanbod anderzijds.

Cultuurspreiding en -participatie

Enerzijds wordt gestreefd naar het ondersteunen en vergroten van de belangstelling voor, en de deelname aan, de hedendaagse beeldende kunst. Dit gebeurt door het uitbouwen van het aanbod van de diverse podia en kanalen uit te bouwen waarlangs het publiek kennis neemt van de hedendaagse beeldende kunst, zoals die vandaag in Vlaanderen wordt beoefend.

Cultuurcreatie en -aanbod

Anderzijds wordt de eigenlijke cultuurproductie op het vlak van de hedendaagse beeldende kunst rechtstreeks ondersteund, door subsidies toe te kennen aan de beeldende kunstenaars, door werken aan te kopen, en door tentoonstellings- en promotiemogelijkheden te creëren.

Die inspanningen hebben als doel een kwalitatief hoogstaande en gediversifieerde actuele beeldende kunstscene in Vlaanderen uit te bouwen. Binnen een dergelijke kunstscene nemen kunstenaars, musea, tentoonstellingsorganisaties, beeldende kunstcentra, galeries, publicaties en kunstuitleencentra elk hun eigen specifieke plaats in.

Daarnaast beheert het team de collectie kunstwerken van de Vlaamse Gemeenschap, en volgt mee de (internationale) regelgeving over de bescherming van het cultureel erfgoed.

Cel Communicatie

De hoofddoelstelling van het team is een aanspreekpunt te zijn voor de beeldende kunstenaars en de kunstscene door middel van de nieuwsbrief beeldende kunst, infonamiddagen en het verschaffen van informatie aan geïnteresseerden. De bibliotheek en de documentatiedienst zorgen voor de nodige know how. De bibliotheekmedewerkers verspreiden de kranten (dagelijks) en de tijdschriften (wekelijks) bij de afdeling.

Nieuwsbrief beeldende kunst

De nieuwsbrief beeldende kunst wil de beeldende kunstenaar en de kunstscene zo ruim mogelijk informeren. Bedoeling is om de samenwerking te stimuleren en zo gezamenlijke doelstellingen op het culturele terrein te bereiken, de versnippering van geld en energie te voorkomen en een vruchtbare culturele uitwisseling te verkrijgen.

In 2004 verscheen de Nieuwsbrief Beeldende Kunst vier maal (nummers 107 t/m 110).

Infonamiddagen

De infonamiddagen bieden de kunstenaars de gelegenheid om vragen te stellen over onder meer:

- ondersteuningsmogelijkheden en beurzen
- financiële steun voor culturele publicaties
- de samenstelling van een aanvraagdossier
- de werking van de Beoordelingscommissie Beeldende Kunst
- budgetten voor cultuur
- sponsormogelijkheden
- btw-regeling en fiscaliteit
- statuut kunstenaars, pensioenregeling
- atelier- en opslagruimten
- opleidingen en workshops
- promotie
- de integratie van kunstwerken
- auteursrechten
- de verkoop en verhuur van kunstwerken
- contactadressen
- galleries
- kunstbeurzen
- internationale kunstenaarsverblijfscentra
- buitenlandse culturele instellingen
- buitenlandse initiatieven
- Europese cultuurprogramma's
- nationale en internationale wedstrijden
- nationale en internationale tentoonstellingsmogelijkheden
- juridisch georganiseerde kunstzinnige activiteiten
- curatoren en kunstcritici
- opstarten van verenigingen
- kunstenaarskaart
- kunststichtingen

In 2004 werden 9 infonamiddagen georganiseerd. Tijdens deze namiddagen - maar ook daarbuiten - kwamen 51 bezoekers langs voor advies.

Cel Beeldende Kunst

Om de hierboven vermelde doelstellingen te bereiken, hanteert het team de volgende beleidsinstrumenten:

Aankoop van kunstwerken

Beschrijving van het beleidsinstrument

Er wordt kunst aangekocht voor:

- de eigen collectie
- Vlaamse musea voor hedendaagse kunst

Ongeveer de helft van de beschikbare middelen gaat naar de eigen collectie van de Vlaamse Gemeenschap. Die middelen worden besteed aan:

- onderhoud en instandhouding van de bestaande collectie
- verdere uitbreiding van de collectie

De doelstelling van het collectiebeleid hedendaagse beeldende kunst van de Vlaamse Gemeenschap bestaat erin een kwalitatief sterke collectie uit te bouwen. De collectie geeft een adequaat beeld van de kunst die in Vlaanderen binnen diverse kunststromingen en disciplines beoefend wordt, en situeert die kunst in een internationale context.

Dit impliceert dat binnen de collectie Vlaanderen een kwalitatief sterk, representatief en coherent geheel van werken aanwezig is van kunstenaars van wie het werk een belangrijke plaats inneemt binnen de hedendaagse beeldende kunst, zoals die in Vlaanderen beoefend wordt.

In de loop van het vorige werkingsjaar werd het aankoopbeleid hedendaagse beeldende kunst herijkt. De minister van Cultuur besloot om af te stappen van het door de BBK geadviseerde aankoopbeleid en een externe curator te adviseren aankoopbeleid. De missie van deze externe curator aan te stellen om advies te geven bij het aankoopbeleid. De curator formuleert voorstellen voor de aankoop van actuele oeuvres die mee het beeld van de hedendaagse beeldende kunst in Vlaanderen bepalen, gesitueerd binnen een ruimere internationale context. Naast oeuvres waarover een ruimere consensus bestaat, kunnen er ook meer controversiële werken aangekocht worden, zoals werken van kunstenaars waarvoor nog geen eenduidige appreciatie bestaat.

Voor die aankoopregeling is een budget van 150 000 euro per jaar beschikbaar. De externe curator ontvangt voor de opdracht een vergoeding van 7 000 euro. Voor de periode 2003-2005 werd de heer Dirk Snauwaert aangesteld.

Daarnaast wordt er jaarlijks, ter ondersteuning van de collectievorming, een bedrag van 250 000 euro ter beschikking gesteld van de Vlaamse musea voor hedendaagse kunst. De Vlaamse Gemeenschap koopt, na een marginale opportuniteitscontrole, op voorstel van de

musea werken aan en geeft ze in langdurige bewaring aan het museum in kwestie. Die regeling moet de musea mee toelaten hun collectieopdracht zo in te vullen dat lacunes in de collectie Vlaanderen vermeden kunnen worden. Het doel bestaat erin aan de hand van de in Vlaanderen aanwezige museale collecties een adequaat beeld te geven van de eigentijdse beeldende kunst.

MuHKA Antwerpen	150 000 €
PMMK Oostende	50 000 €
SMAK Gent	50 000 €
totaal	250 000 €

Tabel - verdeling van de beschikbare middelen over de vlaamse musea voor hedendaagse kunst

Middelen

Binnen deze regeling werd in 2004 een totaal bedrag van 166 969 euro besteed in functie van de uitbreiding van de eigen collectie. Het betreft hier enkel voorstellen die in 2003 geadviseerd werden, maar ten gevolge van de late advisering pas in 2004 gerealiseerd werden.

Ter ondersteuning van de collectie van de Vlaamse musea voor hedendaagse kunst werd een bedrag van 159 320 euro besteed.

Een overzicht van de verworven kunstwerken is terug te vinden als bijlage BK1.

Subsidies aan beeldende kunstenaars

Beschrijving van het beleidsinstrument

Het doel van de subsidieregeling is de ondersteuning van de kunstactiviteit van de in Vlaanderen werkzame beeldende kunstenaars. Binnen de regeling worden de volgende beurzen toegekend:

Werkbeurzen

Werkbeurzen worden toegekend om een aantal jongere kunstenaars de kans te geven hun oeuvre te ontwikkelen. Dit type van beurzen is essentieel ontwikkelingsgericht. Kunstenaars kunnen (als ze 45 jaar zijn of jonger) aanspraak maken op een dergelijke werkbeurs. Er worden zowel substantiële als gewone werkbeurzen toegekend. Substantiële werkbeurzen bedragen tussen 9 000 euro en 25 000 euro, gewone werkbeurzen tussen 4 000 euro en 7 500 euro. Enkel kunstenaars aan wie in het verleden al een werkbeurs van 2 500 euro of meer werd toegekend (door de Vlaamse Gemeenschap), komen in aanmerking voor een substantiële werkbeurs. Een kunstenaar kan tijdens zijn carrière tot zes substantiële werkbeurzen toegekend krijgen. Maximum kunnen drie substantiële werkbeurzen op rij worden toegekend, waarna een onderbreking van minimaal twee jaar vereist is. De beurzen moeten jaarlijks opnieuw aangevraagd worden.

Doorgroeibeurzen

Doorgroeibeurzen zijn bedoeld voor kunstenaars die ouder zijn dan 45 jaar en van wie het parcours afwijkt van het normale (bijvoorbeeld als ze een periode van reflectie willen inlassen om hun werk te heroriënteren, of als ze zich pas op latere leeftijd toeleggen op de beeldende kunst...), waardoor ze op latere leeftijd willen opteren voor een ontwikkelingsgerichte subsidie. Kunstenaars kunnen slechts eenmaal in hun carrière aanspraak maken op een doorgroeibeurs. Die beurs kan maximaal twee keer worden verlengd. Per jaar kunnen maximaal acht doorgroeibeurzen toegekend worden. Een doorgroeibeurs bedraagt tussen 9 000 euro en 25 000 euro.

Projectbeurzen

Projectbeurzen worden toegekend ter ondersteuning van specifieke projecten (onder meer voor de realisatie van specifieke werken). Voor dergelijke subsidies geldt geen leeftijdsgrens. Projectsubsidies bedragen tussen 1 500 euro en 25 000 euro.

Deze subsidieregeling is specifiek gericht op de ondersteuning van de hedendaagse beeldende kunst. De meer academisch-illustratief gerichte beeldende kunst en de amateuristische kunstbeoefening vallen buiten het toepassingsgebied van deze regeling. Ook de toegepaste kunsten komen voor deze regeling niet in aanmerking. Voor de kunstenaars die binnen deze disciplines werken, is Design Vlaanderen de meest geschikte gesprekspartner.

Middelen

Binnen deze regeling werd in 2004 een totaal bedrag van 751 000 euro besteed.

Van de 357 ingediende aanvragen werden 105 aanvragen gehonoreerd:

- 48 gewone werkbeurzen (op 210 aanvragen)
- 19 substantiële werkbeurzen (op 49 aanvragen)
- 4 doorgroeibeurzen (op 21 aanvragen)
- 32 projectbeurzen (op 77 aanvragen)

Een overzicht van de in 2004 toegekende subsidies aan beeldende kunstenaars is terug te vinden als bijlage BK2.

Subsidies aan presentatiepodia voor hedendaagse beeldende kunst

Beschrijving van het beleidsinstrument

Het doel van deze subsidieregeling bestaat erin de ondersteuning van de initiatieven te ondersteunen die op het vlak van de hedendaagse beeldende kunst in Vlaanderen genomen worden. Binnen deze regeling werd in 2004 een totaal bedrag van 1.707.000 euro besteed. De subsidiëring van de grote instellingen valt buiten het bestek van deze regeling.

De Vereniging voor het Museum voor Actuele Kunst (SMAK) in Gent en het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen (MuHKA) zijn nominatim in de begroting opgenomen. Ook de vzw Kunst in Huis wordt nominatim gesubsidieerd.

De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt de initiatieven hedendaagse beeldende kunst die plaatsvinden in Vlaanderen in hun bovenlokale component. Deze subsidies zijn echter aanvullend (naast andere inkomstenposten, bijvoorbeeld subsidies van gemeenten en provincies, eigen inkomsten...). Voor de plaatselijke initiatieven is het lokale cultuurbeleid de aangewezen partner.

Binnen deze regeling worden zowel subsidies voor de jaarwerking (eenmalige subsidies jaarwerking en meerjarige subsidies voor de jaarwerking) als projectsubsidies toegekend.

Erkenning en subsidiëring van beeldende kunstcentra

De (deel)regeling beeldende kunstcentra wil de ontwikkeling en opstart van een reeks ontwikkelingsgerichte centra stimuleren. Het ontwikkelingsgerichte karakter wordt benadrukt doordat de onderlinge diversiteit qua werking een doelstelling is. Die diversiteit wordt gestimuleerd door in de criteria naar een profilering te vragen, zowel binnen het landelijke landschap als tegenover een internationale horizon.

Binnen de discipline van de hedendaagse beeldende kunst vormen dergelijke ontwikkelingsgerichte initiatieven een belangrijk gegeven. Dergelijke centra maken het mogelijk dat verschuivingen binnen de sector – zowel in Vlaanderen als internationaal – snel worden gedetecteerd en tot een gepaste werking en omkadering leiden. Het gaat dus eerder om relatief kleine, wendbare instellingen die samen een referentieel netwerk vormen.

Beeldende kunstcentra zijn actief op het vlak van de bemiddeling en de reflectie, alsook op het vlak van het stimuleren van de kunstproductie. Een erkenning als beeldend kunstcentrum leidt automatisch tot de subsidiëring van de jaarwerking van de organisatie.

De subsidie voor de jaarwerking bestaat uit:

- een vast subsidiebedrag, bedoeld om initiatieven een professionele minimumbasis te bieden om op middellange termijn te denken en te werken
- een variabel subsidiebedrag, dat jaarlijks vastgesteld wordt op basis van de voorgelegde planning.

In 2004 werden binnen deze regeling 14 aanvragen ingediend, waarvan zes initiatieven erkend en gesubsidieerd werden als beeldend kunstcentrum:

Argostentoonstellingen, Brussel	180 000 €
Roomade, Brussel	150 000 €
Kunsthalle Lophem, Zedelgem	120 000 €
Galerij Netwerk, Aalst	150 000 €
totaal	600 000 €

Tabel - initiatieven die erkend en gesubsidieerd zijn als beeldend kunstcentrum

De overige vijf aanvragen werden doorverwezen voor advisering volgens het reglement subsidiëring van de jaarwerking.

Subsidiëring van de jaarwerking

Organisaties die niet erkend worden als beeldende kunstcentrum, maar niettemin een continue jaarwerking ontplooiën die duidelijk het lokale en subregionale belang overstijgt, kunnen binnen deze regeling een aanvraag tot ondersteuning van hun jaarwerking indienen.

Zeven aanvragen tot erkenning als beeldend kunstcentrum kregen een subsidiebedrag ter ondersteuning van hun jaarwerking toegewezen. Daarnaast dienden in 2004 nog 27 organisaties een aanvraag in voor toekenning van een subsidie voor de jaarwerking, 18 van hen werden binnen deze regeling ondersteund.

Van de 9 overige instellingen kregen er 5 een negatieve beoordeling, 2 van hen werden doorverwezen voor advisering binnen de regeling culturele publicaties, 1 werd doorverwezen naar de regeling architectuur, en een werd doorverwezen naar de regeling projectsubsidies.

Alles samen werd binnen deze regeling aan veertien organisaties een totaalbedrag van 954 000 euro toegekend.

Projectmatige subsidiëring

Binnen deze subsidieregeling worden de organisaties gesteund die projectmatig werken en geen continue jaarwerking ontwikkelen. In 2003 werden 33 aanvragen tot toekenning van een projectbeurs ingediend. Zestien projectsubsidies werden toegekend, 15 aanvragen werden niet gehonoreerd. Eén aanvraag werd doorverwezen voor advisering binnen de regeling 'internationaal', en 1 werd er doorverwezen naar de regeling 'sociaal-culturele projecten'. Daarnaast werd binnen deze regeling ook 1 aanvraag bekeken die oorspronkelijk was ingediend binnen het reglement jaarwerking. Ook aan deze aanvraag werd een projectsubsidie toegekend.

In 2004 werd voor een totaalbedrag van 152 500 euro aan projectsubsidies toegekend. Een overzicht van subsidies aan organisatievormen hedendaagse beeldende kunst en beeldende kunstcentra vindt u in bijlage BK3.

Grote instellingen

De grote museale instellingen voor hedendaagse kunst (het SMAK en het MuHKA) vormen de bovenbouw en de sluitstukken van het beeldende kunstveld in Vlaanderen. Binnen haar beleid hedendaagse beeldende kunst opteert de Vlaamse Gemeenschap ervoor om in de grote steden telkens één grote instelling structureel te steunen. Het gaat om instellingen die behoefte hebben aan vrij omvangrijke middelen, vooral voor wat infrastructuur, personeelsmiddelen en algemene werkingsmiddelen. Deze instellingen hebben een verantwoordelijkheid als:

- expertisecentrum, waarbij als hulp internationale en landelijke vernieuwingen aan elkaar worden gekoppeld
- communicatoren naar een breed maatschappelijk veld, dat houdt in dat ze moeten instaan voor een breed draagvlak voor de hedendaagse beeldende kunst en voor omkadering van recente ontwikkelingen
- zorgdragers voor activiteiten die een grootschalige infrastructuur en ruime middelen vereisen.

Het cultuurbeleid wil de grote instellingen inbinden in het landschap. Dit zal leiden tot:

- een nieuwe verhouding binnen het veld
- kwalitatieve waardering van de grote kunstinstellingen
- een voortdurende evaluatie
- de mogelijkheid van beleidsaccenten.

Naast de werking van de grote kunstinstellingen wordt prioritair aandacht gegeven aan:

- een netwerk van ontwikkelingspolen
- de beeldende kunstcentra
- projectmatige ondersteuning van kleinere initiatieven.

De Vereniging voor het Museum voor Actuele Kunst (SMAK) in Gent en het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (MuHKA) zijn nominatim in de begroting opgenomen. Ook de vzw Kunst in Huis wordt nominatim gesubsidieerd.

De werkingssubsidies voor deze instellingen beliepen in 2004:

MuHKA Antwerpen	2 545 000 €
SMAK Gent	616 000 €
Kunst in Huis v.z.w.	468 000 €
totaal	3 629 000 €

Tabel - verdeling subsidies aan de "grote instellingen"

Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen vzw

Het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (MuHKA) werd in 1985 opgericht in de vorm van een vzw. Het doel van de vzw is de promotie van de hedendaagse beeldende kunsten door tentoonstellingen te organiseren en een eigen museale collectie op te bouwen.

Het MuHKA beschikt daartoe over gebouwen die door de Vlaamse Gemeenschap ter beschikking werden gesteld, of die met de steun van de Vlaamse Gemeenschap werden verworven. Om de lening af te lossen die werd aangegaan voor de nieuwbouw van het MuHKA wordt jaarlijks, tot en met 2010, een infrastructuursubsidie aan het MuHKA betaald. Tot 1997 bedroeg die subsidie 25 000 000 Belgische frank per jaar.

Door de hernegotiatie in 1998 van de lening die het MuHKA indertijd was aangegaan, kon de afbetalingslast van 25 000 000 Belgische frank per jaar gedrukt worden tot 21 200 000 Belgische frank per jaar. Vanaf 1999 werd de infrastructuursubsidie van het MuHKA dan ook beperkt tot 21 200 000 Belgische frank. De gerealiseerde besparing werd vanaf 1999 bij de subsidie voor de jaarwerking gevoegd. Die aanvullende middelen worden onder andere aangewend om het onderhoud van de infrastructuur van het MuHKA te financieren.

Verder beschikt het MuHKA ook over een jaarlijkse werkingssubsidie die nominatim in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap wordt opgenomen, en over een jaarlijks aankoopbudget. In 2004 bedroeg de werkingssubsidie 2 545 000 euro.

Stedelijk Museum voor Actuele Kunst Gent

In de begroting 2001 werd voor het eerst een nominatimsubsidie voor het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst Gent (SMAK) opgenomen. De begunstigde van die subsidie is de vzw Vereniging voor het Museum van Hedendaagse Kunst Gent, de vzw die de niet-stadsgebonden financiering van het SMAK coördineert.

Via die nominatimsubsidie wordt de niet-museale werking hedendaagse beeldende kunst van het SMAK ondersteund. De museale werking van het SMAK wordt erkend en gesubsidieerd binnen het kader van het Museumdecreet. Het gaat hierbij om de louter museale functies (verwerven, bewaren, wetenschappelijk onderzoeken en ontsluiten van de collectie).

Naast die museale werking ontplooit het SMAK echter ook een belangrijke werking als presentatiepodium voor tijdelijke, niet aan de eigenlijke museumwerking gerelateerde projecten en tentoonstellingen. Gezien het belang van dit tweede luik van de werking van het SMAK werd beslist om, ter ondersteuning van deze niet-museale werking, op de begroting 2004 een nominatim-subsidie ten belope van 616 000 euro toe te kennen.

Kunst in Huis vzw

In 1978 richtte het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap samen met een aantal culturele centra de artotheek Kunst in Huis op. Het doel van de vzw vormt de promotie van de hedendaagse beeldende kunsten door kunstwerken uit te lenen.

Kunst in Huis heeft uitleenpunten in Brussel, Antwerpen, Gent, en in de culturele centra van Knokke, Waregem, Dilbeek, Hasselt, Turnhout, Leuven en Roeselare.

Kunst in Huis richt zich met een ruim aanbod van werken (op 31/12/2004: 7584 werken van 629 verschillende kunstenaars) tot een ruim publiek. De vzw telde, eind 2004, 2 701 klanten en 3 750 abonnementen – een stijging ten opzichte van 2003 met respectievelijk 7,2 % en 8,4 %.

Via aan de kunstenaars uitbetaalde hanggelden (de vergoeding voor het ter beschikking stellen van hun werk) heeft de werking van Kunst in Huis een cultuurspreidend effect. Daarenboven biedt het systeem een inkomensondersteunend effect voor de kunstenaars waarmee wordt samengewerkt. In 2004 werd een bedrag van 234 839 euro aan hanggelden aan de kunstenaars uitbetaald. Via de verkoop van 225 werken (van 128 kunstenaars) uit de collectie, genereerde Kunst in Huis voor de kunstenaars daarenboven nog een aanvullend inkomen van 92 055 euro.

De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt de werking van de kunstuitlendingsdienst met een jaarlijkse werkingssubsidie die nominatim in haar begroting is opgenomen. In 2004 bedroeg de werkingssubsidie 468 000 euro.

Cultuurprijzen Beeldende Kunst

In 2003 werden de Vlaamse Cultuurprijzen hervormd. Die hervorming is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- er wordt een jaarlijkse algemene prijs voor culturele verdienste ingevoerd
- de waarde van de Vlaamse Cultuurprijzen is hoog, vandaar dat het aantal beperkt blijft
- de momenten van uitreiking worden gegroepeerd
- de geldprijs en het cadeau voor de verschillende prijzen worden meer op elkaar afgestemd
- een systeem van publieke nominaties wordt ingevoerd.

De Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor Beeldende Kunst 2004 werd toegekend aan Ana Torfs.

De twee andere genomineerden voor 2004 waren:

- Rudi Laermans
- Herman Asselberghs

Het prijsgeld bedroeg 12 500 €.

De motivatie voor het toekennen van deze prijs aan Ana Torfs luidt als volgt:

Het recente werk van beeldend kunstenaar Ana Torfs omvat onder meer verschillende installaties met diaprojecties, een webproject, reeksen foto's, een 35 mm langspeelfilm en zeer diverse publicaties. Torfs onderzoekt onder meer de problematiek van het portret. De relatie tussen tekst en beeld, tussen lezen en verbeelden, wordt ook telkens aan de orde gesteld.

Haar werk werd geselecteerd voor prestigieuze tentoonstellingen in binnen- en buitenland zoals o.a. de Biënnale van Lyon in 1995, de Biënnale van Montreal in 2000, de tentoonstelling "Exploding Cinema / Cinema without Walls" in Museum Boijmans van Beuningen (Rotterdam) in 2001, ForwArt te Brussel in 2002 en de tentoonstelling Réalités in National Gallery Zacheta (Warschau) in 2003. Tot 6 maart 2005 liep in het Fotomuseum te Rotterdam Torfs' installatie Elective Affinities/The Truth of Masks, in de tentoonstelling Screen Tests, samengesteld door Erwin Carels.

Van 14 tot 24 oktober 2004 presenteerde Ana Torfs haar nieuwste dia-installatie "The Intruder" in Roomade te Brussel. Op 2 december 2004 werd Torfs' webproject "Approximations / Contradictions" feestelijk gelanceerd in New York, op uitnodiging van de Dia Art Foundation in New York.

(Het project is te bekijken op www.diaart.org/torfs.)

Het Belgische kunsttijdschrift A Prior Magazine wijdde zijn tiende nummer, verschenen op 15 oktober 2004, aan het veelzijdige oeuvre van deze kunstenaar.

Een internationale jury van specialisten uit de kunstwereld kende Ana Torfs een DAAD-beurs toe, die haar toelaat een jaar in Berlijn te verblijven, vanaf maart 2005.

Commissie en Beoordelingscommissie Beeldende Kunst

Binnen de beleidsuitvoering op het vlak van de kunsten spelen externe adviesorganen een belangrijke rol. In de sector van de hedendaagse beeldende kunsten wordt die rol vervuld door de Beoordelingscommissie Beeldende Kunst (BBK).

De Beoordelingscommissie Beeldende Kunst adviseert de Vlaamse minister van Cultuur over:

- het verlenen van subsidies en beurzen aan kunstenaars voor hun kunstactiviteiten, tentoonstellingen en initiatieven op het vlak van de hedendaagse beeldende kunst
- de subsidiëring van publicaties op het vlak van de hedendaagse beeldende kunst
- de subsidiëring van tentoonstellingen, projecten en initiatieven op het vlak van de hedendaagse beeldende kunst, zowel in België als in het buitenland.

De Beoordelingscommissie Beeldende Kunst was in 2004 als volgt samengesteld:

- voorzitter: Chantal De Smet
- ondervoorzitter: Johan Pas
- leden (2004 volledig): Annette De Keyser, Ann Demeester, Jacques Morrens, Jan Mot, Francis Smets, Dirk Snauwaert
leden (2004 gedeeltelijk): Luk Lambrecht (tot april), Hans Martens (tot november), Els Roelandt (tot december), Philip Aguirre (vanaf december)

Cel Collectiewerking

De collectie

Het team Beeldende Kunst beheert een collectie van 19 500 kunstwerken, verspreid over diverse openbare instellingen in Vlaanderen en Brussel en tal van binnen- en buitenlandse musea.

De collectie bestaat uit:

- 12 000 werken, eigendom van de Belgische Staat, die onder het gezamenlijke beheer van de Vlaamse en Franse Gemeenschap vallen (kunstwerken die zijn aangekocht tussen 1860 en 1970)
- 7 000 werken, aangekocht tussen 1962 en nu, die volle eigendom zijn van de Vlaamse Gemeenschap.

Automatisering van de collectie

In april 2004 werd de conversie van de gegevens van de kunstwerken uit de collectie naar het collectieregistratiesysteem Adlib afgerond en werden de nodige acties (serverruimte, netwerkverbinding tussen depot en administratie, het aanschaffen van scanner, cd-writer e.d.) ondernomen om het systeem optimaal te kunnen implementeren in de algemene werking. Nadien werd de databank verder aangevuld met gegevens over de werken, de kunstenaars, beeldmateriaal, conservatie- en restauratiegegevens.

Beheer van de collectie

De kunstwerken uit de collectie worden in (langdurige) bewaring gegeven aan openbare instellingen en, als daarom verzocht wordt en de bewaarconditie van het werk het toelaat, in bruikleen gegeven voor tentoonstellingen in binnen- en buitenland.

Bewaargevingen

Gemiddeld bevinden er zich 1 500 kunstwerken in de bewaarplaats. Het gaat om werken die zijn geretourneerd na de stopzetting van de bewaargeving of bruikleen, werken die een conservatie- of restauratiebehandeling nodig hebben en de recent aangekochte werken.

De overige werken zijn op permanente basis in bewaargeving gegeven of tijdelijk uitgeleend in het kader van een bruikleen. De kunstwerken worden bij voorrang in bewaring gegeven aan musea, zowel om redenen van publieksbereik als uit conservatoire overwegingen.

In 2004 kregen 251 werken uit de collectie een nieuwe bestemming:

- 28 werken kregen een museale bestemming
- 233 werken gingen naar een openbare instelling.

Het overzicht van de instellingen die de werken in bewaring kregen is terug te vinden als bijlage BK4 .

Het overzicht van de tentoonstellingen, waarvoor deze bruiklenen werden toegekend, is terug te vinden als bijlage BK5.

Inspectie van kunstwerken

Regelmatig worden de kunstwerken die in bewaarneming werden gegeven aan openbare instellingen onderworpen aan een controle. Op basis van de inspectieverslagen kunnen de nodige acties worden ondernomen (conservatie of restauratie) en kunnen de inventarisaktes van de instelling worden nagekeken.

In 2004 werden 24 instellingen bezocht in het kader van een inspectie en werden in totaal 533 aan een toestandscontrole onderworpen. De inspecties resulteerden tevens in het lokaliseren van 16 werken waar de bewaarplaats onbekend van was en er werden tevens 146 werkfoto's aangemaakt. Van drie werken kon op basis van de inspecties ook opnieuw een koppeling aan het correcte inventarisnummer worden bewerkstelligd.

Onderhoud van de collectie

Voor restauratie van kunstwerken werkt de cel Collectiewerking samen met externe, gespecialiseerde restauratoren. Kleinere conservatiebehandelingen (inlijstingen) worden door eigen mensen uitgevoerd in het depot.

In 2004 werd voorrang verleend aan het behandelen van de werken die werden geretourneerd na een inspectiebezoek op diverse locaties waar werken uit de collectie in bewaargeving werden gegeven. Dit jaar werden 87 kunstwerken uit de collectie gerestaureerd / behandeld door externe restauratoren voor een totaal van 62 395 euro.

Een overzicht van de restauratiedossiers is opgenomen in bijlage BK7.

Tevens werden 279 werken preventief heringelijst met zuurvrije materialen (om deze werken op termijn van restauratie te vrijwaren). In het kader van het uitvoeren van deze conservatie-ingrepen werd in 2004 voor 20 792 euro aan lijsten, passe-partoutkarton, tape, glas e.d. gekocht.

Beeldmateriaal

In het kader van de identificatie en publicaties van werken uit de collectie wordt het archief van het beeldmateriaal systematisch aangevuld. Voor diverse geretourneerde en geïnspecteerde werken of naar aanleiding van tentoonstellingsbezoeken (waar nog geen beeldmateriaal van bestond) werd die opdracht uitbesteed aan een externe fotograaf.

Dit jaar werd beeldmateriaal aangemaakt voor 374 werken uit de collectie en dit voor een totaalbedrag van 26 761 euro. Een gedetailleerd overzicht kan u vinden in bijlage BK8.

In 2004 werd ons tevens voor 48 werken uit onze collectie beeldmateriaal ter beschikking gesteld door de musea (bijlage BK9).

Catalogus

In 2004 werd volop gewerkt aan de voorbereiding van de publicatie van de catalogus Collectie Vlaamse Gemeenschap 1999-2000-2001. Deze inventariscatalogus is ook een vorm van

promotie voor de collectie van de Vlaamse Gemeenschap, voor de kunstenaars van wie werk werd verworven en voor de hedendaagse kunstproductie in Vlaanderen. Naast een overzicht van de gerealiseerde aankopen worden in de catalogus onder meer ook artistieke cv's van de kunstenaars opgenomen, evenals een overzicht van de bewaarplaatsen waar de werken te bezichtigen zijn. Door onder meer het faillissement van een van de betrokken partners in dit dossier liep de publicatie echter een aanzienlijke vertraging op.

Aankoop van kunstwerken

De Vlaamse overheid koopt zowel hedendaagse kunst aan voor de eigen collectie, als voor de collectie van de Vlaamse musea voor hedendaagse kunst. Een kleine helft van de beschikbare middelen gaat naar de eigen collectie van de Vlaamse Gemeenschap. De werken worden aangekocht op voorstel van curator Dirk Snauwaert, die aangesteld is door de Vlaamse minister van Cultuur.

Het resterende krediet werd, onder de noemer Regeling Collectieondersteuning, ter beschikking gesteld van het MuHKA (Antwerpen), SMAK (Gent) en het PMMK (Oostende). Die musea kunnen jaarlijks hun aankoopvoorstellen indienen om hun eigen specifieke collectie uit te bouwen.

Een overzicht van de in 2004 gerealiseerde aankopen werd opgenomen in bijlage BK10.

Depot Schaarbeek - aanwerving van een behoudsmedewerker

In het kader van de professionalisering en optimalisering van het behoud en beheer van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap en de Belgische Staat werd in juli 2004 overgegaan tot de aanwerving van een halftijdse extra behoudsmedewerker, Brice Muylle.

Hij zal mee zorgen voor de algemene ondersteuning van het depot en hij zal vooral ingeschakeld worden in de restauratie- en interne conservatiebehandelingen.

Logistieke ondersteuning

De afdeling beschikt over een vrachtwagen, uitgerust voor het transport van kunstwerken. Die vrachtwagen wordt ter beschikking gesteld voor initiatieven van kunstenaars, galleries, musea en organisatoren van diverse kunstmanifestaties.

De voorwaarden waaraan derden moeten voldoen om van de vrachtwagen te kunnen gebruikmaken, worden jaarlijks gepubliceerd in de nieuwsbrief Beeldende Kunst.

Leerstoel Karel Geirlandt

In 1992 werd, met de steun van het Ministerie van Cultuur, aan de UGent de leerstoel Karel Geirlandt opgericht. De leerstoel wil, met een aantal door buitenlandse specialisten of kunstenaars gegeven lesuren, seminaries, werkprojecten en publicaties, zowel de studenten kunstgeschiedenis als het ruimere publiek confronteren met de hedendaagse beeldende kunst binnen haar internationale context.

Architectuur en Vormgeving

Architectuur en vormgeving

Samenstelling van het team

- Helena Vansteelant, teamverantwoordelijke
- Kristof Vanden Bulcke
- Mieke Weyns.

In juni 2004 vervoegde Kristof Vanden Bulcke het team als stagedoend adjunct van de directeur. Van september t/m december 2004 was Helena Vansteelant in zwangerschapsverlof.

Doelstelling

Het team ondersteunt en promoot kwaliteitsvolle hedendaagse architectuur in Vlaanderen door:

- projecten en jaarwerkingen van organisaties te subsidiëren die de ontwikkeling van kwalitatieve hedendaagse architectuur en vormgeving stimuleren en door het publiek hiervoor te sensibiliseren
- het Vlaams Architectuurinstituut dat fungeert als steunpunt voor de sector te begeleiden.

Commissie en Beoordelingscommissie Architectuur en Vormgeving

Opdracht

Bij het decreet van 19 december 1997 werden de Commissie en Beoordelingscommissie Architectuur en Vormgeving opgericht. Eind 1998 werden ze operationeel. De commissie adviseert de minister over een mogelijk architectuur- en vormgevingsbeleid. De beoordelingscommissie brengt advies uit over het verlenen van subsidies voor werkingen of projecten op het vlak van architectuur en vormgeving in Vlaanderen en het buitenland. Het secretariaat wordt waargenomen door de afdeling Beeldende Kunst en Musea, team Architectuur en Vormgeving.

Samenstelling

Per 31/12/2004 was de samenstelling van de beoordelingscommissie als volgt:

- voorzitter: Moniek E. Bucquoye
- ondervoorzitter: Johan Lagae
- leden: Marc Dubois, Wim Supply, Kristel Van Ael, Adinda Van Geystelen, Chris Baelus, Inge Vranken en Filip De Pau

De volgende leden zitten in de Raad voor de Kunsten:

- voorzitter: Moniek E Bucquoye
- leden: Johan Lagae, Wim Supply, Kristel Van Ael, Adinda Van Geystelen.

De voorzitter is ook lid van de Raad voor Cultuur.

De samenstelling van de beoordelingscommissie werd in 2004 gewijzigd:

Jan Rombouts (lid) werd vervangen door Filip De Pau (laureaat van de Cultuurprijs voor Architectuur 2003).

Subsidies

Experimenteel reglement

In 2004 hanteerde de beoordelingscommissie Architectuur en Vormgeving nog het experimentele reglement bij advisering over de subsidies. De commissie vergaderde in 2004 vijf keer.

De eerste vergadering ging door op 26 januari, in Hotel Errera. Traditiegetrouw startte deze met een lunch en tijdens de aansluitende vergadering werden louter beleidsgerichte items besproken. Daarvoor waren Katrien Vandermarliere, directeur van het Vlaams Architectuur Instituut, en Marc Santens, adjunct van de Vlaamse Bouwmeester, uitgenodigd.

Tijdens de volgende vergaderingen werden subsidiedossiers geadviseerd. De vergaderingen vonden plaats op 19 april in de Hogeschool Antwerpen, departement Ontwerpwetenschappen, op 11 oktober in de UGent, Vakgroep Architectuur en Stedenbouw, en op 29 november in de vergaderruimte van Recyclart vzw te Brussel.

Tijdens de vergadering van 3 november 2003 waren reeds de 'subsidieaanvragen 1e ronde 2004' geadviseerd die aangerekend werden op de begroting van 2004 (voor een bedrag van 93 700 euro).

In een aparte vergadering op 12 mei evalueerde de commissie de werking van het Vlaams Architectuur Instituut (VAi) 2003.

Er werden in 2004 in totaal 32 subsidieaanvragen geadviseerd waarvan 2 internationale projecten. Nationaal werd een totaal subsidiebedrag toegekend van 347 000 euro en aangerekend op programma 45.3 basisallocatie 34.02 van de begroting 2004. Bijkomend werd ook een bedrag van 27 000 euro, afkomstig uit het aandeel van de afdeling Beeldende Kunst en Musea in de beschikbare gelden van de Nationale Loterij, besteed aan subsidies.

Het bedrag dat besteed werd aan internationale projecten bedroeg 20 000 euro. Er werd ook nog eens 12 256 euro besteed aan punctuele tussenkomsten. Het totale bedrag van 32 258 euro werd aangerekend op programma 45.5 basisallocatie 33.05 van de begroting 2004.

Kunstendecreet

In 2004 werd veel tijd besteed aan de opmaak van het Kunstendecreet (dat op 2 april 2004 werd goedgekeurd) en aan het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juni 2004 betreffende de uitvoering van het Kunstendecreet.

Het Kunstendecreet biedt een open en samenhangend kader voor alle kunstvormen: podiumkunsten, muziek, beeldende en audiovisuele kunst, letteren, architectuur, vormgeving, nieuwe media, en alle mengvormen daarvan. Het wil een aantal tijdelijke sectorale (experimentele) reglementen vervangen door één globale benadering van alle kunsten, met het oog op meer transparantie en objectiviteit. De reorganisatie van het gehele kunstenlandschap wil op deze manier bijdragen tot gelijkberechtiging van de verschillende artistieke disciplines en daarom wordt, over alle disciplines heen, een nieuwe, uniforme subsidieregeling voorzien, gebaseerd op kwaliteitsbeoordeling.

Om de nieuwe vorm van subsidieaanvragen vanaf 2005 in het kader van dit kunstendecreet voor de verschillende betrokken sectoren voor te bereiden, werden er in 2004 diverse infosessies georganiseerd:

- 15 maart: informatie voor eerstelijns-zorgers (organisatie BKM)
- 22 april: informatie voor de sectoren Beeldende Kunst en Architectuur en Vormgeving (organisatie BKM)
- 7 juni en 20 juni: informatie voor alle betrokken kunstsectoren (organisatie MLP)
- 31 augustus: infosessie specifiek voor architectuurorganisaties (organisatie Vlaams Architectuur Instituut en afdeling BKM, team Architectuur en Vormgeving)
- 7 oktober: infosessie specifiek voor beeldende kunst- en architectuurorganisaties (organisatie BKM en steunpunten IAK, IBK en VAi)

Er werd in september i.s.m. afdeling MLP ook een handleiding gepubliceerd voor de Toekenning van subsidies voor het geheel van de werking in het kader van het Kunstendecreet.

De eerste subsidiedossiers in het kader van het Kunstendecreet werden ingediend op 3 november: de aanvragen voor 4-jarige structurele subsidies voor het geheel van de werking over de periode 2006-2009. De aanvragen voor 2-jarige subsidies werden op 1 februari 2005 ingediend. De advisering en beslissing over deze dossiers gebeurde pas eind juni 2005.

Architectuurnota

Van januari tot april 2004 werd onder redactie van de teamverantwoordelijke de nota architectuur en vormgeving samengesteld, die als basis diende voor zowel de Regeerbijdrage van de administratie (voor wat betreft het luik architectuur en vormgeving), als de beleidsnota van het VAi (voor de periode 2006-2009, ingediend binnen het Kunstendecreet). De nota werd, na het aanstellen van de nieuwe Regering, ook meegegeven aan de nieuwe kabinetsmedewerker als introductie voor deze sector.

De nota is het resultaat van de wekelijkse vergaderingen van een werkgroep, samengesteld uit: voor het kabinet Dorian Van der Brempt (voorzitter van de werkgroep) en Anna Geukens, voor de administratie Jan Verlinden (afdelingshoofd BKM) en Helena Vansteelant, voor de Commissie Architectuur en Vormgeving Moniek Bucquoye (voorzitster) en Adinda Van Geystelen, voor het steunpunt Vlaams Architectuurinstituut Katrien Vandermarliere (directeur) en Tom Avermaete (coördinator Centrum Vlaamse Architectuurarchieven) en journalist Sus Van Elzen.

De nota bouwt verder op eerdere aanzetten van de beleidsnota (van het afdelingshoofd 1994-97, van Hilde Heynen 1997-1998, van Dirk Smet 2000-2001 en van Helena Vansteelant 2002-2003) en de ideeën van de werkgroep. In de nota worden diverse beleidslijnen uitgezet waarrond in de toekomst kan worden gewerkt vanuit Cultuur. Een externe journalist, Sus Van Elzen, volgde de werkgroepen, voor wie 5 000 euro werd uitgetrokken op pr. 45.3, ba. 12.21. In het Jaarboek 2002-03 wordt naar de nota verwezen, maar het bleef een niet-gepubliceerd, intern document.

Vlaams architectuurinstituut

Het Vlaams Architectuurinstituut (VAi), het steunpunt voor de sector, ontving in 2004 een subsidie voor de jaarwerking van 422 000 euro. Dit bedrag werd uitbetaald in vier voorschotten van elk 94 950 euro en het saldo van 42 200 euro.

In het voorjaar 2004 lanceerde het VAi een uitgebreide website en verscheen het Jaarboek Architectuur in Vlaanderen 2002-03. In het najaar waren de hoogtepunten:

- de Gouden Leeuw voor de Vlaamse Gemeenschap op de 9de Internationale Architectuur Biënnale van Venetië, met de tentoonstelling Kinshasa
- 'The Imaginary City' geproduceerd door het VAi
- de 2de Dag van de Architectuur op 10 oktober

Daarnaast kunnen ook minder zichtbare activiteiten vermeld worden. Het VAi organiseerde o.a. workshops architectuureducatie voor leerkrachten van het middelbaar onderwijs, verzorgde rondleidingen in hedendaagse bedrijfsgebouwen, werkte mee aan de architectuurnota van de afdeling BKM, gaf input voor de Regeerbijdrage en organiseerde samen met de administratie infosessies rond het Kunstendecreet, specifiek voor architectuurorganisaties.

Centrum voor Vlaamse architectuurarchieven

De subsidiëring van het CVAa, ondergebracht binnen de structuur van het VAi vzw, gebeurt sedert 2003 op basis van het Archiefdecreet, en kreeg voor de beleidsperiode 2004-2007 een subsidie als archief voor het thema architecturaal erfgoed.

Vlaams bouwmeester

Het vijfjarig mandaat van de eerste bouwmeester bOb Van Reeth (1999-2003) werd in 2004 met één jaar verlengd. De aanstelling van de nieuwe bouwmeester zou uiteindelijk pas in 2005 gebeuren.

Terwijl de opdracht van de Vlaamse bouwmeester vooral gericht is op het kwalitatief ontwerp- en bouwproces bij overheidsgebouwen, richt de afdeling BKM zich hoofdzakelijk op kennisverdieping en -verspreiding, m.a.w. reflectie en debat. Het beleid van beide teams is complementair.

Vlaamse Cultuurprijzen

In 2004 werden voor de eerste maal verschillende cultuurprijzen van de Vlaamse Gemeenschap op hetzelfde moment uitgereikt tijdens een avondvullend programma. Deze avond vond plaats op 1 maart in de Bourlaschouwburg te Antwerpen.

De architectuurprijs 2003 aan Filip De Pau, die samen met de prijzen van de Vlaamse Bouwmeester in oktober 2003 was uitgereikt, werd op 1 maart nogmaals vermeld.

In 2004 vergaderde de jury voor de Vormgevingsprijs 2004 op 9 december. De jury bestond uit: Moniek Bucquoye (voorzitter), Jan Boelen, Paul Bailleul, Inge Grognard, Paul Rommens en Kristel Van Ael.

Voor de administratie Cultuur maakte Kristof Vanden Bulcke het verslag.

De laureaat was Casimir Reynders en de 2de en 3de nominatie was respectievelijk voor Patrick Hoet en het Design Museum. De uitreiking vond plaats in het Concertgebouw in Brugge op 21 februari 2005.

Jaarboek Architectuur Vlaanderen

Na de voorstelling van het vijfde Jaarboek Architectuur Vlaanderen (2000-2001) in juni 2002 gaf de administratie de opdracht aan het VAI om de coördinatie van deze publicatie vanaf de editie 2002-2003 over te nemen. Sedert 2003 werd daarvoor (maar ook voor de tweejaarlijkse coördinatie van de Dag van de Architectuur) het werkingsbudget van het VAI verhoogd tot 422 000 euro.

In juni 2004 presenteerde het VAI haar eerste editie (2002-03) in de vernieuwde vleugel van het Kortrijkse stadhuis.

Cultureel Erfgoed

Samenstelling van het team

- Marina Laureys, teamverantwoordelijke
- Walter Bats
- Petra Boekstal
- Viviane De Ruyscher
- Ingrid Depoorter
- Sylviane Goossens
- Ingrid Heylen (sedert 1 september)
- Peter Keil
- Jens Maes
- Arlette Thys (sedert 1 april)
- Dries Van Den Broucke (sedert 15 maart)
- Cindy Vanhove
- Leen Van Wezemaal (sedert 1 april)
- Ine Vos (sedert 1 februari)
- Jef Vrelust (sedert 1 maart)
- Cindy Zoons (sedert 15 januari)

Doelstellingen en beleidsontwikkelingen 2004

De strategische doelstellingen zijn:

- het behoud van en het dynamisch omgaan met het cultureel erfgoed aanmoedigen
- cultuurparticipatie stimuleren
- de maatschappelijke positionering van het cultureel erfgoed versterken.

Het beleid benadrukt de gemeenschapsvormende functie van het cultureel erfgoed.

Daarom is het cultureelerfgoedbeleid per definitie gebouwd op een complementariteit tussen het lokale, het provinciale en het landelijke niveau - dat tevens instaat voor het internationale niveau. Naar aanleiding van het kerntakendebat werd er een ambtelijk beleidsoverleg Cultureel Erfgoed opgestart tussen de Vereniging van de Vlaamse Provincies, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en de Vlaamse Gemeenschap. Er vonden 2 vergaderingen plaats in 2004.

Regelgeving

Erfgoeddecreet

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport van het Vlaams Parlement besprak het ontwerpdecreet houdende de organisatie en subsidiëring van een cultureelerfgoedbeleid, kortweg het Erfgoeddecreet, stelde een aantal wijzigingen voor onder de vorm van amendementen en keurde het goed op 1 april 2004.

Op 29 april 2004 werd het decreet plenair gestemd in het Vlaams Parlement. Op vrijdag 7 mei werd het decreet bekrachtigd door de Vlaamse Regering. Op 9 juli verscheen de tekst in het Belgisch Staatsblad. Het decreet treedt gefaseerd in werking.

Met dit decreet wil de Vlaamse overheid een kwaliteitsvolle en duurzame zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed stimuleren. Het decreet voorziet daarvoor in:

- de erkenning en subsidiëring van musea (en vervangt daarmee het Museumdecreet uit 1996)
- het sluiten en subsidiëren van erfgoedconvenants (en geeft een decretale basis aan de experimentele periode die liep van 2000 – 2004)
- de subsidiëring van cultureelerfgoedpublicaties
- de subsidiëring van projecten cultureel erfgoed (en vervangt de reglementen ontsluiting cultureel erfgoed en de overkoepelende projecten van het Museumdecreet)
- cultuurhistorische tentoonstellingen
- ontwikkelingsgerichte projecten cultureel erfgoed
- internationale projecten
- de subsidiëring van het steunpunt voor de musea, de archiefinstellingen, de bewaarbibliotheken, de documentatiecentra en de erfgoedconvenantswerking
- de advisering van het cultureelerfgoedveld

De zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed staan centraal in dit decreet en moeten elkaar versterken. Deskundigheidsbevordering via expertisenetwerken en het doen toenemen van de interesse voor het erfgoed zijn daarbij sleutelbegrippen. Het is niet de bedoeling om de bestaande deskundigheid weg te stoppen voor het publiek of om, omgekeerd, evenementen op te zetten die meer het karakter hebben van erfgoedconsumptie dan van erfgoedbeleving.

In 2004 trad de aanvraag en procedure tot het sluiten van erfgoedconvenants, de subsidiëring van Culturele Biografie Vlaanderen vzw en de advisering in werking.

De bepalingen van het Erfgoeddecreet worden vertaald naar concrete procedures gebeurt in de uitvoeringsbesluiten. Het eerste uitvoeringsbesluit betreft de erfgoedconvenants en de advisering. Het werd door de Vlaamse Regering definitief goedgekeurd op 25 juni 2004 (Belgisch Staatsblad 3 september 2004). Het tweede uitvoeringsbesluit bevat de procedures voor de erkenning van musea, de werkings- en projectsubsidies aan erkende musea, de

werkingsubsidies voor overkoepelende samenwerkingsverbanden, de subsidiëring van cultureelerfgoedpublicaties en de subsidiëring van projecten cultureel erfgoed. Eind 2004 volgde dat uitvoeringsbesluit nog de juridische procedure.

Concrete afspraken met het steunpunt worden gemaakt in een beheersovereenkomst.

Met het oog op de implementatie van het Erfgoeddecreet vergaderde de administratie Cultuur met de administratie Binnenlandse Aangelegenheden over de knelpunten voor de erfgoedsector vermeld in het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking.

Archiefdecreet

Via het programmadecreet bij de begroting werden twee bepalingen van het Archiefdecreet gewijzigd:

- het maximumbedrag van 50 000 euro voor een projectsubsidie voor de culturele ontsluiting van een privaatrechtelijk archief werd geschrapt
- het maximumbedrag van 2 500 euro voor een projectsubsidie voor de archivistische ontsluiting door middel van informatie- en communicatietechnologie van een privaatrechtelijk archief werd geschrapt, alsook de bepaling dat die subsidie uitsluitend voor een tegemoetkoming in de kosten van informatie- en communicatietechnologie gebruikt kan worden.

Deze wijzigingen traden in werking op 1 januari 2004

Tevens werden via het Erfgoeddecreet twee onderdelen van het Archiefdecreet gewijzigd:

- er wordt eenzelfde procedure van advisering ingevoerd voor de dossiers in het kader van het Erfgoeddecreet en het Archiefdecreet
- de bepalingen over het steunpunt voor de archiefsector werden geschrapt. In het Erfgoeddecreet wordt er in een decretale grond voorzien voor het steunpunt voor de musea, de archiefinstellingen, de bewaarbibliotheken, de documentatiecentra en de erfgoedconvenantswerking, namelijk Culturele Biografie Vlaanderen vzw.

Ook deze wijzigingen traden in werking op 1 januari 2004.

Bewakingswet

Tijdens een overleg op 1 oktober 2004 tussen vertegenwoordigers van de verschillende Federale Wetenschappelijke Instellingen, van de Directie Private Veiligheid, van het kabinet van Wetenschapsbeleid en van het kabinet van Binnenlandse Zaken, gaf de Directie Private Veiligheid voor het eerst toelichting over de mate waarin de bewakingswet van toepassing is op de museumsector. De Directie Private Veiligheid stelde duidelijk dat musea niet verplicht zijn om een interne bewakingsdienst op te richten of beroep te doen op een externe bewakingsonderneming. Gebeuren er geen bewakingsactiviteiten in een museum, dan hoeft het ook geen bewakingsdienst te organiseren. Wordt er in het museum wel bewaking georganiseerd, dan moet de bewakingsdienst voldoen aan de vereisten van de bewakingswet.

Op de Rondetafel van 25 oktober 2004 over de implementatie van de bewakingswet in de museumsector, werd voorgesteld dat de museumsector input zou leveren voor de aanpassing van het 'Koninklijk Besluit betreffende de vereisten inzake beroepsopleiding- en ervaring'. In overleg met het kabinet en de administratie Cultuur besloot de Vlaamse Museumvereniging vzw om een voorstel uit te werken met leerinhouden en eindtermen voor een opleiding voor bewakingspersoneel in instellingen die erfgoed beheren. Het voorstel werd door de VMV overgemaakt aan de Directie Private Veiligheid die de wijziging van het Koninklijk Besluit voorbereidt.

Overheveling van de sector volkscultuur

Binnen de structuur van de administratie werden verdere stappen gezet naar een geïntegreerd erfgoedbeleid. Volkscultuur verhuisde in het voorjaar van de afdeling Volksontwikkeling en Bibliotheekwerk naar de afdeling Beeldende Kunst en Musea zodat het volledige cultureel-erfgoedbeleid nu onder één afdeling valt.

De sector volkscultuur blijft geregeld door het decreet van 27 oktober 1998 houdende de erkenning en subsidiëring van organisaties voor volkscultuur en de oprichting van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur.

Steunpunten

Een erfgoedsteunpunt heeft als doel de ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld te coördineren en te stimuleren, en de organisaties, instellingen en de medewerkers in het veld te ondersteunen, om het cultureel erfgoed zichtbaar te maken. Een steunpunt fungeert als tussenpersoon, als katalysator onder andere tussen beleid en werkveld, tussen universiteiten en publiek, tussen informatie en educatie, tussen overheid en praktijk.

De steunpunten binnen het beleidsveld cultureel erfgoed zijn:

- het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw als steunpunt voor erfgoedverenigingen, immaterieel en oraal erfgoed en alledaagse (historische) cultuur (decretale basis in het Decreet op de Volkscultuur)
- Culturele Biografie Vlaanderen vzw, het steunpunt voor archiefinstellingen, bewaarbibliotheken, documentatiecentra, erfgoedcellen en musea (decretale basis in het Erfgoeddecreet)

In 2004 ontvingen de steunpunten een subsidiebedrag van respectievelijk 546 916 euro en 872 000 euro.

Samenwerking tussen het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw en Culturele Biografie Vlaanderen vzw wordt aangemoedigd. De afdeling organiseerde in 2004 drie keer een steunpuntenoverleg. Sedert de overheveling van de sector volkscultuur volgt de afdeling Beeldende Kunst en Musea de beheersovereenkomst van beide steunpunten op. Zij volgt als waarnemer de vergaderingen van de Raad van Bestuur.

Traject masterplan cultureel erfgoed

Op de Staten-Generaal van de Cultuur (5 oktober 2002) formuleerde toenmalig Vlaams minister van Cultuur een droom: een groot masterplan met een breed draagvlak voor het hele erfgoedbeleid. De huidige minister van Cultuur, Bert Anciaux, wil de ingeslagen weg verder verkennen en die droom realiseren.

Daarom startte de afdeling in het voorjaar een traject waarbij zoveel mogelijk betrokkenen meewerken aan een integraal en geïntegreerd cultureel-erfgoedbeleid voor roerend en immaterieel erfgoed. Dit traject bestaat uit verschillende fasen. Het masterplan is één van de instrumenten binnen een bredere dynamiek om dit groter doel te helpen bereiken. Binnen een werkgroep wordt een strategisch document met een coherente visie op het cultureel-erfgoedbeleid voorbereid. In 2004 vergaderde deze werkgroep 5 keer.

De administratie trekt dit traject terwijl het ook de dagelijkse werking inzake beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie verzekert. Deze combinatie van een langetermijndenken en flexibiliteit op korte termijn is nodig om:

- te kunnen inspelen op dringende behoeften in het veld
- een cultureel-erfgoedbeleid met een brede basis te kunnen ontwikkelen.

Het traject masterplan cultureel erfgoed is een open traject, waarbij we verschillende pistes volgen volgens de noden die we tijdens het proces opsporen.

Nieuwe legislatuur

In het voorjaar finaliseerde de administratie haar regeerbijdrage. Door een afdelingsoverschrijdende werkgroep werden op basis van een beschrijving van het veld, een omgevingsanalyse (onder andere SWOT-analyse) en een evaluatie van de doelstellingen uit de beleidsnota 1999-2004, beleidsvoorstellen geformuleerd voor de erfgoedsector. De werkgroep vergaderde in 2004 twee keer. Tevens stelde de afdeling ter voorbereiding van de nieuwe legislatuur een draaiboek op met de stand van zaken van alle lopende dossiers.

Op 22 juli 2004 werd er een nieuwe Vlaamse Regering aangesteld. De nieuwe minister van Cultuur, Bert Anciaux, sprak de intentie uit het cultureel-erfgoedbeleid dat in de vorige Vlaamse regeerperiode werd opgestart, verder te zetten.

Bij het begin van een nieuwe regeerperiode dienen de leden van de Vlaamse Regering hun beleidsnota's in bij het Vlaams Parlement. Deze beleidsnota's geven de grote strategische keuzes en opties van het beleid weer voor de duur van de regeerperiode.

Overeenkomstig het reglement van het Vlaams Parlement werden de beleidsnota's op 25 oktober 2004 ingediend bij de voorzitter van het Vlaams Parlement.

Minister Anciaux besteedt veel aandacht aan cultureel erfgoed. Binnen het globale beleidskader voor het cultuurbeleid geeft de minister een aantal richtlijnen mee voor het cultureelerfgoedbeleid:

- de continuïteit van het beleid: er zijn veel initiatieven opgestart in de vorige legislatuur, het uitvoeren en bestendigen hiervan wordt een grote uitdaging
- op drie terreinen is een inhaalbeweging wenselijk: behoud en beheer, de archiefsector en digitalisering
- samenwerking: het stimuleren en aanzetten tot expertise- en kennisuitwisseling
- aandacht voor het beschermen van het cultureel erfgoed: Het Topstukkendecreet speelt hierin een belangrijke rol, maar ook de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap
- het inbedden van het cultureelerfgoedbeleid in een internationaal discours
- het uittekenen van een kader waarbinnen vorming en deskundigheidsbevordering in de erfgoedsector een plaats vinden.

Ook algemene principes uit het cultuurbeleid zijn van toepassing op het cultureelerfgoedbeleid. De aandacht voor culturele industrieën en het ontwikkelen van een semi-professionele aanpak als werkvorm sui generis zijn ook toepasbaar op het cultureelerfgoedveld.

Communicatie

De Infobrochure Cultureel Erfgoed verscheen tweemaal tijdens het jaar 2004 met een oplage van 4 000 exemplaren. Deze nieuwsbrief geeft informatie over de beleidsontwikkelingen en de regelgeving.

Dezelfde informatie, aangevuld met standaardformulieren, wordt ook via de website van de Vlaamse Gemeenschap ter beschikking gesteld van de sector: www.vlaanderen.be/erfgoed.

Aan de website werd een nieuwe structuur gegeven, zodat alle informatie over het erfgoedbeleid overzichtelijker wordt aangeboden.

In 2004 werd de experimentele fase van de erfgoedconvenants afgesloten. Naar aanleiding hiervan stelde het bureau Pocket Marketing een evaluatierapport op. Dit werd besproken op 29 januari met alle erfgoedcoördinatoren.

In november organiseerde de administratie, in samenwerking met de provincies en de steunpunten Culturele Biografie Vlaanderen vzw en Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw, in elke provincie een infosessie over het Erfgoeddecreet. Voor die gelegenheid werd een eerste versie van een handleiding bij het Erfgoeddecreet geschreven. Er waren 438 deelnemers. Daarnaast werden er nog 137 documentatiemappen toegestuurd.

Tevens werkte de afdeling mee aan:

- de lezing “Conventions du patrimoine culturel” voor de delegatie Nord-Pas-de-Calais i.s.m. de Erfgoedcel Antwerpen, 28 mei
- een seminarie over erfgoedbeleid en regelgeving aan de studenten Sociaal-Cultureel Werk van de Artevelde Hogeschool, 22 november
- een lezing over erfgoedbeleid en regelgeving aan de studenten Kunstwetenschappen van de Rijksuniversiteit Gent, 23 november
- een seminarie over erfgoedbeleid en regelgeving aan de studenten Cultuursociologie van de KULeuven, 25 november
- workshops over projectmanagement van Culturele Biografie Vlaanderen vzw, 12 oktober en 30 november
- een seminarie over erfgoedbeleid en regelgeving voor het postgraduaat Cultuurmanagement aan de Universiteit Antwerpen, 14 december
- een artikel over het erfgoedbeleid in het tijdschrift Museumpeil
- een artikel over het erfgoedbeleid in de publicatie Wegwijs Cultuur van het Davidsfonds.

Eveneens dient vermeld te worden dat de afdeling participeerde aan volgende werkgroepen/ stuurgroepen:

- Stuurgroep Erfgoeddag
- Overleggroep Erfgoeddag – Open Monumentendag
- Stuurgroep Archiefbank
- Stuurgroep onderzoek Culturele Biografie Vlaanderen vzw ‘Bewaarbibliotheken in Vlaanderen. Ideeën voor een beleid ter zake’
- Overleggroep cultureel thema-archieven
- Werkgroep lokaal cultureel-erfgoedbeleid
- Stuurgroep project Bewakingswet, Vlaamse Museumvereniging vzw
- Werkgroep Unesco 70.

Advisering

Op 10 september 2004 werden de adviescommissie cultureel erfgoed en een aantal beoordelingscommissies in het kader van het Erfgoeddecreet aangesteld. Deze advies- en beoordelingscommissies hebben als hoofdpdracht een kwalitatief oordeel over ingediende dossiers te geven en een gemotiveerd advies te formuleren aan de minister. Op basis van dit advies beslist de minister over de erkenning of subsidiëring van een organisatie of instelling en kent de minister projectsubsidies toe.

Het Erfgoeddecreet voorziet de volgende adviesorganen:

- Adviescommissie cultureel erfgoed
- Beoordelingscommissie musea
- Beoordelingscommissie archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra
- Beoordelingscommissie erfgoedconvenants en projecten cultureel erfgoed
- Beoordelingscommissies instellingen van de Vlaamse overheid.

Voor het beoordelen van dossiers in verband met cultureelerfgoedpublicaties doet de minister beroep op de beoordelingscommissie publicaties die binnen het Kunstendecreet wordt aangesteld.

In het kader van het decreet houdende de bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang werd de Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed opgericht.

Voor de volledigheid wordt hier de beoordelingscommissie periodieke wetenschappelijke publicaties over volkscultuur en geschiedenis vermeld, die werd opgericht in het kader van het decreet van 27 oktober 1998 houdende de erkenning en subsidiëring van organisaties voor volkscultuur en de oprichting van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur.

Het secretariaat van de commissies wordt telkens waargenomen door de administratie Cultuur.

Adviescommissie Cultureel Erfgoed

Opdrachten

- waken over een kwaliteitsvolle organisatie van de interne werking van de beoordelingscommissies en daartoe de visie, de methodiek en de evaluatie van de kwaliteitsbeoordeling ontwikkelen
- formuleren van beleidsgericht advies op basis van de kwaliteitsbeoordeling in die beoordelingscommissies
- kwaliteitsbeoordeling van transversale dossiers voorzover die niet worden behandeld door een beoordelingscommissie.

Samenstelling

De adviescommissie wordt samengesteld uit deskundigen uit de verschillende onderdelen van het beleidsveld. De beoordelingscommissies zijn vertegenwoordigd in de adviescommissie.

Vanaf 10 september was de adviescommissie als volgt samengesteld:

- Voorzitter: Manfred Sellink
- Ondervoorzitter: Andrea De Kegel
- Leden: Eric Antonis, Piet De Gryse, Bert De Munck, Martine De Reu, Christine De Weerd, Fons Dierickx, Anne Milkers, An Renard, Wim Van der Elst en Tina Vanhoye

De adviescommissie vergaderde één keer in 2004.

Commissie en Beoordelingscommissie Musea

Opdracht

Eenzijds adviseert de commissie musea van de Raad voor de Kunsten over de beleidslijnen binnen de sector musea. Anderzijds formuleert de beoordelingscommissie musea (in het kader van het Erfgoeddecreet) een kwalitatief, inhoudelijk advies over erkennings- en subsidiedossiers inzake musea. In afwachting van de aanstelling van de beoordelingscommissie erfgoedconvenants en projecten cultureel erfgoed gaf ze in het voorjaar ook een advies over de dossiers m.b.t. de erfgoedconvenants.

Samenstelling

Vanaf 1 oktober 2003 was de beoordelingscommissie musea als volgt samengesteld:

- voorzitter: Piet De Gryse
- ondervoorzitter: Els Van der Elst
- leden: Min De Meersman, Veerle Leysen, Adriaan Linters, Jan Raymaekers, Manfred Sellink, Steven Thielemans, Herwig Todts, Veronique Vandekerchove en Jan Vermassen

Op 10 september 2004 werd in het kader van het Erfgoeddecreet de beoordelingscommissie musea aangesteld. Wegens bepalingen in het decreet over onverenigbaarheden werden Jan Vermassen en Herwig Todts vervangen door Cis Bierinckx en Leo De Ren.

De commissie musea van de Raad voor de Kunsten is als volgt samengesteld:

Voorzitter: Piet De Gryse

Ondervoorzitter: Els Van der Elst

Leden: Steven Thielemans, Veronique Vandekerchove en Jan Vermassen

Tot september vergaderden beide commissies samen. Afhankelijk van de thema's werden de gepaste kanalen gevolgd. De beoordelingscommissie musea kwam in 2004 acht keer samen. De commissie musea kwam sinds september alleen samen tijdens de vergadering van de Raad voor de Kunsten. De Raad voor de Kunsten vergaderde in 2004 zes keer.

Beoordelingscommissie Archieven, Bewaarbibliotheken en Documentatiecentra

Opdracht

De beoordelingscommissie archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra formuleert een kwalitatief, inhoudelijk advies over subsidiedossiers inzake archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra.

Samenstelling

Tot het in werking treden van het Erfgoeddecreet werden de aanvragen in het kader van het Archiefdecreet beoordeeld door de adviescommissie archieven. Deze was als volgt samengesteld:

- Voorzitter: Juul Verhelst
- Ondervoorzitter: An Renard
- Leden: Patricia Quintens, Frank Scheelings, Inge Schoups, Ludo Vandamme, Jan Van Goethem, Johan Vannieuwenhuysse en Michel Vermote

Op 10 september werden de leden van de beoordelingscommissie in het kader van het Erfgoeddecreet aangesteld. Deze commissie werd samengesteld op basis van de adviescommissie archieven. Johan Vannieuwenhuysse diende echter ontslag te nemen wegens bepalingen in het decreet over onverenigbaarheden. Bovendien werd de commissie uitgebreid met twee leden: Bart De Keyser en Isabelle Verheire.

In 2004 kwam de adviescommissie archieven 4 keer samen. De beoordelingscommissie archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra kwam 3 keer samen.

Beoordelingscommissie Erfgoedconvenants en Projecten Cultureel Erfgoed

Opdracht

De beoordelingscommissie erfgoedconvenants en projecten cultureel erfgoed formuleert een kwalitatief, inhoudelijk advies over de subsidiedossiers inzake erfgoedconvenants en projecten cultureel erfgoed.

Samenstelling

Op 10 september werd in het kader van het Erfgoeddecreet de beoordelingscommissie erfgoedconvenants en projecten cultureel erfgoed aangesteld.

De leden zijn

- Voorzitter: Christine De Weerd
- Ondervoorzitter: Karel Hermans
- Leden: Anne-Mie Adriaenssens, Werner Adriaenssens, Annick Boesmans, Stefaan Decrock, Elsje Janssen, Frederik Leen, Annelies Lieten, Anneke Lippens, Peter Scholliers en Elke Verdurmen.

Deze commissie werd samengesteld op basis van de ad-hoccommissie permanente ontsluiting cultureel erfgoed/ tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang.

In 2004 kwam deze commissie 2 keer samen.

Ad-hoccommissie Permanente Ontsluiting Cultureel Erfgoed/ Tentoonstellingen van Cultuurhistorisch Belang

Opdracht

De ad-hoccommissie permanente ontsluiting cultureel erfgoed / tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang adviseerde de minister over de subsidiedossiers binnen de reglementen ontsluiting cultureel erfgoed. Vanaf 2005 worden de reglementen geïntegreerd in het Erfgoeddecreet.

Samenstelling

De ad-hoccommissie 'permanente ontsluiting cultureel erfgoed/ tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang' bestond uit:

- Voorzitter: Christine De Weerd
- Leden: Anneke Lippens, Dries Van Den Broucke (werd vanaf 5 april vervangen door Bruno De Wever), Annemie Adriaenssens, Annick Boesmans en Paul Van Lindt (niet-stemgerechtigd lid)

In 2004 kwam deze ad-hoccommissie 3 keer samen.

Beoordelingscommissie Publicaties

Opdracht

De beoordelingscommissie publicaties adviseert de minister over de subsidiedossiers periodieke en niet-periodieke publicaties binnen het Kunstendecreet en het Erfgoeddecreet. Er werd slechts één beoordelingscommissie opgericht voor beide decreten om de eenheid binnen het letterenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap te behouden.

Samenstelling

Op 20 december werd deze beoordelingscommissie aangesteld. De leden zijn:

- voorzitter: Hendrik Defoort
- ondervoorzitter: Relinde Raeymaekers
- leden: Geert Van Der Speeten, Francis Strauven, Chantal Pattyn, Jo Tollebeek, Hilde Peleman, Mirek Cerny en Erik Martens

In 2004 kwam deze commissie niet samen.

In 2004 werden de aanvragen voor subsidies voor publicaties op basis van het reglement subsidies voor de productie van culturele publicaties en op basis van het reglement subsidies voor kunstkritische en artistiek-culturele tijdschriften geadviseerd door een ad-hoccommissie.

Aanvragen met betrekking tot het subsidiëren van publicaties worden door de Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten behandeld.

Beoordelingscommissie Periodieke Wetenschappelijke Publicaties over Volkscultuur en Geschiedenis

Opdracht

De beoordelingscommissie periodieke wetenschappelijke publicaties over volkscultuur en geschiedenis formuleert een kwalitatief, inhoudelijk advies over de subsidiedossiers inzake periodieke wetenschappelijke publicaties over volkscultuur en geschiedenis (binnen het Decreet op de Volkscultuur).

Samenstelling

De beoordelingscommissie periodieke wetenschappelijke publicaties over volkscultuur en geschiedenis bestaat uit:

- Voorzitter: Arlette Thys
- Leden: Bruno De Wever, Marc Jacobs, Marc Ryckaert, Alfons Thijs, Stefaan Top en Raf Van Laere

In 2004 kwam deze beoordelingscommissie 1 keer samen.

Raad voor het Behoud van het Roerend Cultureel Erfgoed

Opdrachten

De Raad adviseert de minister over:

- de toepassing van het Topstukkendecreet
- de vaststelling van de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap
- de toestemming om fysische ingrepen op een beschermd voorwerp uit te voeren.

Samenstelling

Op 1 juni 2004 werd in het kader van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang de Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed aangesteld. De leden zijn:

- Voorzitter: Till-Holger Borchert
- Ondervoorzitter: Martine De Reu
- Leden: Ludo Collin, Patrick Derom, Mark Fierlafijn, Dora Janssen, Elsje Janssen, Jan Pincket en Leon Smets

In 2004 kwam deze Raad 5 keer samen.

Onderzoeken

Studieopdrachten in functie van de opstelling van proeflijsten

In het kader van de implementatie van het Topstukkendecreet werden 5 studieopdrachten uitgevoerd:

- Archivalisch en documentair erfgoed (Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief-, en Documentatiewezenen vzw)
- Vlaamse Primitieven (Groeningemuseum, Brugge)
- Kerkelijk Erfgoed (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw)
- Muzikaal Erfgoed (Resonant vzw)

- Schone Kunsten 1789 – 1950 (Museum voor Schone Kunsten, Gent).

Erfgoedportalsite en bouwstenenonderzoek digitaal erfgoed

In 2004 nam de toenmalige Vlaams minister van Cultuur het initiatief voor een tweeledig onderzoek. Dit onderzoek richtte zich op het ontwikkelen van een integrale (toekomst)visie over de digitalisering van het cultureel erfgoed en over het digitaal erfgoed en op het ontwerpen van een portalsite voor het erfgoed. De steunpunten Culturele Biografie Vlaanderen vzw en het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw namen de coördinatie op zich.

De stuurgroep bestond uit: Petra Boekstal (administratie Cultuur, afdeling BKM), Paul Boënné (CultuurNet Vlaanderen vzw), Anne Brumagne (kabinet), Jan Cools (Culturele Biografie Vlaanderen vzw), Katrijn D'hamers (Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw), Debbie Esmans (administratie Cultuur, directoraat-generaal), Marc Jacobs (Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw), Marina Laureys (administratie Cultuur, afdeling BKM), Steven Leman (Culturele Biografie Vlaanderen vzw), Inge Roosens (afdeling Monumenten en Landschappen), Arlette Thys (administratie Cultuur, afdeling BKM), Hildegarde Van Genechten (Culturele Biografie Vlaanderen vzw) en Jeroen Walterus (Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw). De stuurgroep kwam regelmatig samen.

Het bureau iForum voerde, onder coördinatie van het VCV, het onderzoek i.v.m. een integrale toekomstvisie uit. Door middel van de beleidsgerichte Delphi-methode werden deskundigen in opeenvolgende rondes bevestigd. In de eerste ronde werden 65 stellingen naar voren gebracht, die op een scoreaanduiding beoordeeld dienden te worden. Dit resulteerde in 20 visies waarvan er 18 werden gevalideerd voor de volgende bevestiging.

Het doel van deze tweede bevestiging concentreerde zich op deze 18 visies en op de haalbare beleidsmaatregelen en toekomstige acties. In de derde ronde besteedden de onderzoekers aandacht aan de haalbaarheid en belangrijkheid van de visies.

De vele gegevens die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, zullen verder onderzocht worden.

Terwijl er gewerkt werd aan het ontwikkelen van een visie over de digitalisering van het cultureel erfgoed, bereidden de stuurgroep, de technische werkgroep en de redactievergadering gelijktijdig de ontwikkeling van een erfgoedportaal voor. Het doel van de portalsite is: het publiek kennis laten maken met het erfgoedlandschap. De website is zowel bedoeld voor mensen die vertrouwd zijn met het erfgoed, als voor mensen die niet bekend zijn met dit onderwerp. In het najaar van 2005 zal deze site gelanceerd worden.

Benchmarking MuHKA en SMAK

In 2004 nam de administratie Cultuur het initiatief om een benchmarking onderzoek te laten verrichten voor het MuHKA en het SMAK, als twee grote musea voor hedendaagse kunst in Vlaanderen. Deze benchmarking gebeurt met vergelijkbare instellingen in binnen- en buitenland, met het oog op een zinvolle positionering in een internationale context. Hierto

dienen er kaders ontwikkeld te worden die de positionering en de beheers- en beleidsvragen op het vlak van de hedendaagse beeldende kunst in Vlaanderen scherper in beeld brengen.

De stuurgroep bestaat uit: Jan Cools (Culturele Biografie Vlaanderen vzw), Guido De Brabander (Universiteit Antwerpen), Debbie Esmans (Administratie Cultuur, directoraat-generaal), Hans Feys (administratie Cultuur, afdeling BKM), Hans Martens (kabinet), Johan Vansteenkiste (Initiatief Beeldende Kunsten vzw), Iris Verhoeven (Universiteit Antwerpen), Jan Verlinden (administratie Cultuur, afdeling BKM) en Ine Vos (administratie Cultuur, afdeling BKM).

De stuurgroep kwam in 2004 een keer samen.

De Management School van de Universiteit Antwerpen verricht dit onderzoek.

Internationale ontwikkelingen

Zowel de Waalse regering als het federale parlement hebben reeds hun instemming verleend tot toetreding tot de Unesco-conventie van 1970. De Vlaamse overheid gaf aan een extern jurist een studieopdracht uit met betrekking tot de eventuele toetreding van de Vlaamse Gemeenschap (België) tot het UNESCO-verdrag en concludeerde op basis daarvan dat voor haar de introductie van een interpretatieve verklaring tot verduidelijking van het toepassingsgebied, essentieel is voor de rechtszekerheid. De werkgroep "Unesco 70" vergaderde 2 maal in 2004 over de techniciteit van de interpretatieve verklaring en over de inhoudelijke samenwerking tussen de verschillende overheden in verband met de toepassing van het verdrag in België. Een ontwerp van 'decreet houdende instemming met het Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde uitvoer, invoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen' werd opgesteld met de bedoeling om het in het voorjaar van 2005 in te dienen.

In 2004 werd in naam van de Vlaamse Gemeenschap 150 000 euro beschikbaar gesteld voor de herinrichting van de depots van het Archeologisch Museum in Bagdad. Het geld is voor de helft afkomstig van de administratie Cultuur en voor de helft van de afdeling Monumenten en Landschappen. Het werd bezorgd aan Unesco.

In overleg met de administratie Buitenlands beleid en Professor Leon De Meyer werd het door Unesco voorgestelde project besproken. Vooral de veiligheid van de medewerkers vormde een probleem, maar naarmate de tijd vorderde verergerde de oorlogssituatie en werd het museum volledig voor de buitenwereld afgesloten zodat er überhaupt geen werken konden worden uitgevoerd. Momenteel is de oorlogssituatie zo slecht dat het nog niet haalbaar is aan dit project te beginnen en dat er overwogen wordt een nieuw projectvoorstel in te dienen.

De kwetsbaarheid van het immaterieel erfgoed noopte Unesco ertoe in het begin van de 21ste eeuw een programma uit te werken voor het uitroepen van "Meesterwerken van het mondeling en immaterieel erfgoed van de mensheid". Hiervan vond de eerste proclamatie in 2001 plaats. De tweede proclamatie was in 2003 (de Gilles van Binche kwamen toen op deze lijst te staan) en de derde zal plaatshebben in 2005. In 2004 werd hiervoor een dossier voorbereid.

De Vlaamse Volkssportcentrale vzw heeft in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw, en de Vlaamse Traditionele Sporten vzw, de volkssport 'schietspelen op staande en liggende wip' voorgesteld.

Enkele landen zijn binnen het internationaal cultuurbeleid prioritair. Vooral de samenwerking met Nederland werd versterkt. Met het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie werden in 2004 verder afspraken gemaakt over de Art and Architecture Thesaurus, i.s.m. de afdeling Monumenten en Landschappen van de Vlaamse overheid. Vanaf het najaar kon de AAT voor het eerst tweetalig gebruikt worden, Nederlands en Engels.

De laatste maanden van het jaar eindigden onzeker omdat de Nederlandse overheid de vierjarige subsidieaanvraag aan het bureau in verband met de algehele bezuinigingsmaatregelen niet kon toekennen. Gelukkig werd er nog een oplossing gevonden, waardoor het project naar alle waarschijnlijkheid binnen een groter thesaurusinitiatief zal verder worden gezet.

Naar aanleiding van het erfgoedcongres dat de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen – Nederland in 2006 organiseert, werden verschillende voorbereidende trajecten opgestart. De afdeling participeert aan de stuurgroep en aan verschillende werkgroepen. In 2004 werden verschillende vergaderingen in dit kader bijgewoond.

Roerend cultureel erfgoed

Het team staat mee in voor de ontwikkeling en implementatie van het beleid op het vlak van de bescherming van het roerend cultureel erfgoed, in het bijzonder wat de problematiek rond de uitvoer van cultuurgoederen betreft.

Het team begeleidt de werkzaamheden van de werkgroep, belast met het formuleren van een voorstel tot decretaal regeling en staat tevens in voor de aflevering van de door de EU vereiste uitvoervergunningen van cultuurgoederen.

De regelgeving op vlak van de Europese Unie

Sinds april 1993 is binnen de Europese Unie een systeem van uitvoervergunningen voor de uitvoer van belangrijke en mogelijk belangrijke cultuurgoederen van toepassing (Europese Verordening van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen).

Cultuurgoederen die tot een van de door deze verordening vastgelegde categorieën behoren, kunnen enkel buiten de Europese Unie gebracht worden indien de uitvoerder daartoe over een vergunning beschikt.

Voor België worden deze uitvoervergunningen afgeleverd door de Gemeenschap op wiens grondgebied het cultuurgoed zich bevindt. Voor Brussel geldt, als overgangsmaatregel, de vrije keuze van de uitvoerder.

Naast deze uitvoerregeling werd in 1993 ook een restitutieregeling ingevoerd (Europese Richtlijn van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de lidstaat werden gebracht). De Richtlijn voert een regeling in waarbij elke lidstaat van de Europese Unie de terugkeer kan eisen van een cultuurgoed dat, in overtreding van haar wetgeving inzake de bescherming van het roerend cultureel erfgoed, naar een andere lidstaat van de Europese Unie werd gebracht.

De restitutie van het goed is steeds verplicht, ook als de bezitter van het cultuurgoed te goeder trouw was. Deze laatste heeft dan wel recht op een schadevergoeding.

Deze Richtlijn werd bij wet van 28 oktober 1996 (B.S. 21.12.1996) omgezet in het Belgisch recht. Er zijn de administratie nog geen concrete gevallen van restitutie binnen deze regeling bekend.

Het ministerie van Justitie fungeert als centrale, coördinerende autoriteit voor wat de uitvoering van de richtlijn betreft.

Over de periode 1999-2003 werden slechts een drietal vorderingen tot teruggave ingediend. Eén daarvan betrof een vordering van Frankrijk tegen België. Het ging om een publiek archief dat vanuit Frankrijk naar België werd gebracht (2003).

De Europese Commissie verklaart het geringe aantal vorderingen als volgt:

Het geringe aantal vorderingen is te verklaren door het feit dat gewoon al het bestaan van een rechtsvordering een positieve invloed heeft op het zoeken naar buitengerechtelijke oplossingen in der minne. Uit de bijdragen van de lidstaten blijkt evenwel niet in hoeveel gevallen precies de toepassing van de richtlijn geleid heeft tot een minnelijke schikking voor teruggave. Sommige lidstaten verkiezen immers over het algemeen andere rechtsmiddelen aan te wenden om cultuurgoederen terug te vorderen, omdat zij de voorwaarden voor het instellen van een vordering tot teruggave te beperkend vinden (vanaf 1993 op onrechtmatige wijze buiten het land gebracht en/of de verjaringstermijn van één jaar).

Regelgeving binnen Vlaanderen

Tot op heden beschikt Vlaanderen over geen toegepaste wetgeving inzake de bescherming van het roerend cultureel erfgoed.

De wet van 16 mei 1960 betreffende 's Lands Roerend Cultureel Patrimonium, noch het decreet van 17 november 1982 houdende bescherming van het roerend cultureel patrimonium kenden enige toepassing.

In de loop van 1995 werden twee ontwerp teksten van decreet opgesteld die, na voorafgaande adviezen van de Museumraad eind 1995 voor advies aan de belanghebbende kringen werden voorgelegd. De museumraad gaf, na kennisname van de geformuleerde opmerkingen, een principiële gunstig advies voor deze ontwerpen. Voor de verdere uitwerking van deze ontwerp teksten werd een gemengde werkgroep samengesteld uit mensen actief binnen de diverse betrokken sectoren.

Eind 1998 legde de werkgroep het door haar uitgewerkte voorstel aan de minister voor. Dit ontwerp werd door de toenmalige minister van Cultuur echter niet meer aan de Vlaamse regering voorgelegd. Zijn opvolger, minister Anciaux, verlengde de opdracht van de werk-groep. De werkgroep zal najaar 2000 aan de minister een aangepast voorstel van decreet houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang voorleggen.

Op wereldvlak

Op wereldvlak wordt deze problematiek behandeld binnen het forum van de UNESCO. Naast de niet door België geratificeerde conventie van 14 november 1980 (convention on the means of prohibiting and preventing the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property) werd in juni 1995 een nieuwe conventie afgesloten (Unidroit convention on stolen or illegally exported cultural goods). België trad alsnog niet tot deze conventie toe. Vooreerst wordt voorrang gegeven aan de uitwerking van de eigen regelgeving ter zake.

Behoud van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang

Met de benoeming van de Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed en de voorlopige bescherming van een negentigtal 'topstukken' is het Topstukkendecreet nu daadwerkelijk operationeel.

Op 17 juni 2004 nam Vlaams minister van Cultuur 75 individuele roerende goederen en 12 verzamelingen voorlopig op in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap. Alle voorlopig opgenomen voorwerpen en verzamelingen waren voorgesteld in de proeflijst van de 17de beeldende kunsten bij het 'wetenschappelijk verslag ophijsting roerend cultureel erfgoed in het kader van het Topstukkendecreet', dat in 2002 werd opgesteld door een onderzoeksteam van de UFSIA, het Centrum voor de Vlaamse Kunst van de 16de en de 17de eeuw en het Rubenianum. De eigenaars, bezitters of houders werden hiervan in kennis gesteld en konden hun standpunt meedelen aan de administratie.

De Raad adviseerde de minister om:

- 18 voorwerpen definitief op te nemen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap, hoofdafdeling 1: individuele voorwerpen; afdeling 3: cultuurhistorisch erfgoed
- 46 volgende voorwerpen definitief op te nemen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap, hoofdafdeling 1: individuele voorwerpen; afdeling 4: artistiek erfgoed
- 7 verzamelingen definitief op te nemen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap, hoofdafdeling 2: verzamelingen; afdeling 3: cultuurhistorisch erfgoed
- 2 voorwerpen definitief op te nemen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap, hoofdafdeling 2: verzamelingen; afdeling 4: artistiek erfgoed

- 9 voorwerpen en 3 verzamelingen die als voorlopige maatregel beschermd zijn, niet definitief op te nemen in de lijst van het roerend cultureel erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap.

De definitieve bescherming volgt in het voorjaar van 2005.

In 2004 werd de collectie van de Vlaamse Gemeenschap verrijkt met een sleutelwerk van Ensor. Sinds jaren heeft het Museum voor Schone Kunsten Gent een belangrijke tekening van James Ensor, 'Christus aan het volk getoond', in bruikleen van een Vlaamse privé-verzamelaar. In overleg met de eigenaar en het museum besliste de minister om dit werk aan te kopen voor de collectie van de Vlaamse Gemeenschap voor een bedrag van 350 000 euro en ze in langdurige bruikleen te geven aan het Gentse museum.

Erkenning en subsidiëring: 3 sectoren

Musea

Voor de museumsector bleven de doelstellingen ongewijzigd. In 2004 was het Museumdecreet nog volledig van toepassing. In 2005 zal hierin verandering komen met de inwerkingtreding van het Erfgoeddecreet voor de museumsector.

Erkenning van musea

De voorwaarden tot erkenning zijn inhoudelijk/ museologisch verantwoorde criteria. Uitgangspunt is de internationale definitie van "museum" zoals goedgekeurd door ICOM (International Council of Museums). Er worden eisen gesteld op het vlak van de museale werking – een evenwichtige en professionele uitoefening van de vier basisfuncties – en van het management.

Door een erkenning biedt het museum zijn partners duidelijkheid omtrent de kwaliteit van zijn werking. De erkenning door de Vlaamse Gemeenschap kan als kwaliteitsstandaard gelden voor alle overheidsniveaus en instellingen in Vlaanderen alsook voor het publiek.

Erkende musea worden ingedeeld in 3 niveaus: het basisniveau, het regionale niveau en het landelijke niveau. Deze indeling stelt de Vlaamse Gemeenschap in staat afspraken te maken en tot een taakverdeling te komen met verschillende bestuursniveaus.

In 2004 werden 4 musea erkend:

- Koksijde - Ten Duinen 1138
- Turnhout - Tram 41
- Maaseik - Samenwerkingsverband Maaseiker Musea
- Antwerpen - FotoMuseum Provincie Antwerpen

Het overzicht van de erkende musea is terug te vinden als bijlage E1.

Subsidies aan musea

Het Museumdecreet bepaalt op welke wijze de werking van de musea gestimuleerd en gesteund kan worden, binnen de financiële mogelijkheden van de begroting.

In 2004 werd er een krediet van 6 846 760 euro besteed voor subsidies aan musea.

Werkingsubsidies aan erkende musea

Werkingsubsidies worden toegekend aan de erkende musea ingedeeld bij het landelijke en bij het regionale niveau. Deze werkingssubsidies zijn bedoeld om de dagelijkse museale werking, alsook een kern van personeelsleden, te ondersteunen.

De 17 musea die uiterlijk op 31 mei 2003 erkend waren en die ingedeeld werden bij het landelijke niveau, ontvingen een werkingssubsidie van 245 015 euro per museum. De totale werkingssubsidie aan erkende musea ingedeeld bij het landelijke niveau bedroeg 4 165 255 euro.

De 14 musea die uiterlijk op 31 mei 2003 erkend waren en die ingedeeld werden bij het regionale niveau, ontvingen een werkingssubsidie van 49 580 euro. De totale werkingssubsidie aan erkende musea ingedeeld bij het regionale niveau bedroeg 694 120 euro.

Een overzicht van de werkingssubsidies aan de erkende musea ingedeeld bij het landelijke en bij het regionale niveau is terug te vinden als bijlage E2.

Projectsubsidies

Alle erkende musea komen in aanmerking voor projectsubsidies. Voor de projectsubsidies worden beleidsaccenten toegepast. Deze hebben als doel om op een meer gerichte wijze de kwaliteitsvolle uitvoering van één van de basisfuncties te bevorderen. Naar gelang de aard van het project kan een bepaald percentage van de geraamde kostprijs als subsidiebedrag worden toegekend.

Een overzicht van de beleidsaccenten 2004 is terug te vinden als bijlage E3.

Projectsubsidies aan erkende musea

Erkende musea kunnen voor de realisatie van een bijzonder initiatief ter versterking van de basisfuncties, een aanvraag indienen voor projectsubsidies van de Vlaamse Gemeenschap. Het gaat dus om bijzondere projecten m.b.t. het verzamelen, het bewaren, het wetenschappelijk onderzoeken en het presenteren van en het informeren over de permanente collectie aan het publiek.

De administratie ontving 53 ontvankelijke aanvragen. In totaal werd in 2004 aan 31 projecten van erkende musea 1 033 174 euro toegekend. Een overzicht van de projectsubsidies aan erkende musea is terug te vinden als bijlage E4.

Projectsubsidies voor initiatieven gericht op de behoeften van meerdere musea

Om het museumlandschap kwalitatief te stimuleren en achterstanden weg te werken voorziet het Museumdecreet projectsubsidies voor overkoepelende initiatieven gericht op de behoeften van meerdere musea of van het ruimere museumveld.

Zo worden ook kleinere en niet-erkende musea gestimuleerd tot participatie in specifieke projecten. Bedoeling is om, d.m.v. samenwerkingsverbanden, achterstanden in te halen en te werken aan deskundigheidsbevordering.

De administratie ontving 35 ontvankelijke aanvragen. In totaal werd in 2004 aan 26 projecten, gericht op de behoeften van meerdere musea 954 210 euro toegekend.

Een overzicht van de projectsubsidies gericht op de behoeften van meerdere musea is terug te vinden als bijlage E5.

Startsubsidies

Startsubsidies zijn uitsluitend bedoeld voor de uitbouw van nieuwe museale initiatieven, met de ambitie van een erkenning en indeling bij het landelijke niveau.

Een startsubsidie kan gedurende ten hoogste drie jaar worden toegekend. In 2004 werd geen startsubsidie toegekend.

Toezicht en evaluatie

De administratie heeft het toezicht op de beleidsnota's 2003 – 2008 verdeeld over 3 werkjaren. Iets meer dan één derde van de ingediende beleidsnota's werd in 2003, in volgorde van erkenning (datum) behandeld. Een derde werd dit jaar behandeld en in 2005 zal het toezicht op de beleidsnota's verdergezet worden. Voor dit toezicht wordt altijd een bezoek ter plaatse georganiseerd. De verslagen van de administratie werden voorgelegd aan de beoordelingscommissie.

Volgende musea werden binnen dit kader in 2004 bezocht:

- Lokeren - Stedelijk Museum
- Kortrijk - Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum
- Brugge – Samenwerkingsverband Memlingmuseum – St-Janshospitaal en Museum Onze-Lieve-Vrouw ter Potterie
- Brugge – Stedelijk Archeologisch Museum
- Brugge - Gruuthusemuseum
- Brugge - Groeningemuseum
- Gent - Museum Dr. Guislain
- Gent – Samenwerkingsverband Provinciaal Museum Velzeke-Ename
- Grimbergen - Museum voor de Oudere Technieken

- Sint-Truiden - Museum Vlaamse Minderbroeders
- Deinze - Museum van Deinze en de Leiestreek

Elk jaar worden ook de jaarverslagen van de erkende musea getoetst aan de beleidsnota en de eventuele opmerkingen bij erkenning. De musea, erkend met voorwaarden of aandachtspunten, worden in de mate van het mogelijke telkens via een visitatie en een gesprek gevolgd.

Bij het toezicht op de nieuwe beleidsnota en het jaarverslag werd dit jaar veel aandacht besteed aan het behoud en beheer. Daarnaast werd ook de aandacht gevestigd op de registratieactiviteiten. Voor musea ingedeeld bij het regionaal en landelijk niveau is digitale registratie een must.

Bij de jaarverslagen hoort een onderdeel 'Beleidsrelevante gegevens'. Deze gegevens verschaffen de overheid de nodige informatie om inzichten te verwerven in het museummanagement, meer bepaald op het vlak van financiën en bezoekers.

In 2004 werden vernieuwde gebruikerstesten opgestart in het kader van het RISC-project. Deze applicatie zou het onderdeel 'personeelsgegevens' van de dataset van de afdeling overnemen. Het is hierbij de bedoeling dat de administratie Cultuur een zicht krijgt op de diverse aspecten rond tewerkstelling voor de hele culturele sector.

Privaatrechtelijke archiefwerking

Onder privaatrechtelijke archiefwerking wordt verstaan de archiefwerking die niet gegrondvest kan worden in decreten houdende de bestuurlijke werking van de diverse overheden. De subsidiëring van een archief, documentatiecentrum of bewaarbibliotheek dat onder een publiekrechtelijke rechtspersoon ressorteert wordt niet uitgesloten. De archiefwerking mag echter niets te maken hebben met de bestuurlijke werking van het betreffende bestuursniveau.

Subsidies aan archiefinstellingen, bewaarbibliotheken en documentatiecentra

Werkingsubsidies

Het Archiefdecreet voorziet in werkingssubsidies voor archiefinstellingen op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen, archiefinstellingen op basis van culturele thema's en Nederlandstalige archiefinstellingen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Deze werkingssubsidies werden toegekend voor de periode 2002 – 2006 voor de archiefinstellingen op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen en voor de periode 2004 – 2007 voor de overige archiefinstellingen.

Een overzicht van de werkingssubsidies op het vlak van culturele ontsluiting van archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken is terug te vinden als bijlage E6.

Subsidies aan de archief- en documentatiecentra op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen

De archief- en documentatiecentra op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen die gesubsidieerd werden volgens het decreet van 27 juni 1985 houdende erkenning en subsidiëring van de privaatrechtelijke Nederlandstalige Archief- en Documentatiecentra behouden hun erkenning.

Deze archief- en documentatiecentra zijn:

- het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum vzw (KADOC)
- het Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis vzw
- het Archief-, documentatie- en onderzoekscentrum van het Liberalisme vzw (Liberaal Archief)
- het Archief- en Documentatiecentrum voor het Vlaams Nationalisme vzw (ADVNI)

Het totale krediet voor de werkingsubsidie voor 2004 bedroeg 2 225 000 euro.

Deze archief- en documentatiecentra zorgen eveneens voor de ontwikkeling en het beheer van de Archiefbank Vlaanderen. Deze realiseert een duurzaam register van de Vlaamse private archieven met het oog op de bescherming en wetenschappelijke valorisatie. Door opname van de identificatiegegevens van de in Vlaanderen bewaarde private archieven in een "gouden gids" kan het brede publiek deze bevragen en raadplegen. Elke burger zal zelf informatie over archiefstukken kunnen toevoegen.

Voor de ontwikkeling en het beheer van de Archiefbank Vlaanderen bedroeg het totale krediet 250 000 euro. Dit krediet wordt onder de vier erkende archief- en documentatiecentra gelijk verdeeld.

In 2004 werd verder werk gemaakt van het uittekenen van de databank en de technische realisatie, de aanzet van een systematische gegevensverzameling en de opstart van een publiekswerking. Daarnaast bedroeg het specifiek krediet voor het uitvoeren van het Vlaams Intersectorale Akkoord 2000-2005 en voor het opvangen van de gevolgen van dit akkoord op de concrete personeelsformaties van de vier centra 1 933 000 euro.

Subsidies aan de archief- en documentatiecentra op basis van culturele thema's

De culturele thema's worden per beleidsperiode bepaald. De thema's voor de eerste beleidsperiode (die loopt van 1 januari 2004 tot 30 december 2007) zijn het literaire erfgoed, het muzikale erfgoed, het architecturale erfgoed, de deportatie en het verzet, het kerkelijk erfgoed en de archiefwerking m.b.t. de bedrijven. Per thema kan slechts aan een archief- en documentatiecentrum een subsidie voor deze beleidsperiode toegekend worden.

De minister besliste om volgende instellingen vanaf 2004 te subsidiëren:

- het AMVC-Letterenhuis voor het cultureel thema 'literair erfgoed'
- Resonant (Vlaams Muzikaal Erfgoed) vzw voor het cultureel thema 'muzikaal erfgoed'
- Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (Vlaams Architectuurinstituut vzw) voor het cultureel thema 'architecturaal erfgoed'
- het Joods Museum van Deportatie en Verzet vzw voor het cultureel thema 'deportatie en verzet'
- het Forum Kerkelijke Archieven Vlaanderen (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw) voor het cultureel thema 'kerkelijk erfgoed'

Het totale krediet voor de subsidiëring aan archiefinstellingen, documentatiecentra en bewaarbibliotheken – culturele thema's voor 2004 bedroeg 1 347 000 euro.

Brussel

Tevens werden de zogenaamde Nederlandstalige archieven in Brussel gesubsidieerd: het Archief en Museum van het Vlaamse Leven te Brussel vzw, het vrijzinnig Studie-, Archief- en Documentatiecentrum "Karel Cuypers" vzw en het Documentatie- en Archiefcentrum van de Communistische Beweging vzw.

Het totale krediet voor de subsidiëring van de zogenaamde Nederlandstalige archieven in Brussel bedroeg dit jaar 220 000 euro.

Projectsubsidies

Met de projectsubsidies voor privaatrechtelijke archieven kan men nieuwe ontwikkelingen opvangen. Zo kan deze sector geleidelijk groeien binnen een doordacht kader. Er zijn projectsubsidies voor culturele ontsluiting en projectsubsidies voor archivalische ontsluiting door middel van informatie- en communicatietechnologie.

De administratie ontving 42 ontvankelijke aanvragen. Er werden 15 aanvragen goedgekeurd voor een totaalbedrag van 497 000 euro. Verder werden nog een aantal projecten die werden ingediend op het Archiefdecreet gefinancierd via de cultuurmiddelen van de Nationale Loterij. Het betreft hier 4 projecten voor een totaalbedrag van 126 041 euro.

Een overzicht van de projectsubsidies op het vlak van culturele ontsluiting en op het vlak van archivalische ontsluiting d.m.v. ICT van archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken is terug te vinden als bijlage E7.

Toezicht en evaluatie

De archiefinstellingen op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen, de archiefinstellingen op basis van culturele thema's en de Nederlandstalige archiefinstellingen in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad dienen jaarlijks een actieplan in, dat uitvoering geeft aan het beleidsplan en mogelijkheden biedt tot evaluatie en bijsturing. Na elk werkjaar bezorgen de organisaties een financieel en werkingsverslag.

Volkscultuur

Zoals hoger vermeld werden in het voorjaar de dossiers m.b.t. de sector volkscultuur overgebracht naar de afdeling Beeldende Kunst en Musea. De term volkscultuur is een veelzijdig begrip. De betekenissen blijken afhankelijk van tijd en plaats te verschillen. In het decreet fungeert volkscultuur in de praktijk als paraplubegrip waarmee een aantal disciplines en koepelorganisaties worden aangeduid die elk met een bepaalde blik culturele fenomenen uit het heden en verleden benaderen, variërend van familiekunde, heemkunde, industriële archeologie over volkskunde en andere volksculturele thema's.

Door de vrijwilligersorganisaties en disciplines samen te benaderen, hoopt men de omvangrijke sector van culturele bemiddelaars efficiënter te ondersteunen. Het huidige cultuurbeleid benadert de genoemde sector vanuit het begrip cultureel erfgoed maar nodigt ook uit om andere actuele en maatschappelijk relevante thema's bij het onderwerp te betrekken. Vandaag hebben onderzoekers van volkscultuur het ook over de studie van (de cultuur van) het dagelijks leven, van groepsculturen, van roerend en immaterieel cultureel erfgoed, van tradities en rituelen.

Subsidies aan organisaties volkscultuur

Erkenning en werkingssubsidies

Er zijn voor de periode 1 januari 2002 tot 31 december 2006 tien organisaties erkend die actief zijn in de door het decreet gedefinieerde domeinen van de volkscultuur: heemkunde, familiekunde, volkskunde, gethematiseerde volkskunde en industriële archeologie. Vanaf 1 januari 2004 is de werking van de Volksmuziekgilde vzw geïntegreerd in die van Muziekmozaïek vzw die wordt erkend en gesubsidieerd door het Amateurkunstendecreet.

In een beheersovereenkomst wordt de subsidie-enveloppe vastgelegd voor een bepaalde periode.

Het totaalbedrag van de werkingssubsidies voor de 10 organisaties bedroeg dit jaar 583 320 euro.

Een overzicht van deze werkingssubsidies is terug te vinden als bijlage E8.

Projectsubsidies

Het decreet voorziet ook in projectsubsidies, meer bepaald voor wetenschappelijke publicaties over volkscultuur. In 2000 werd daarvoor een reglement op punt gesteld. Een subsidie kan worden toegekend als tussenkomst in de uitgave van periodieke wetenschappelijke publicaties (tijdschriften en jaarboeken) met bovenlokale relevantie en reikwijdte aan verenigingen die actief zijn op het terrein van familiekunde, heemkunde of andere varianten van lokaal en regionaal historisch, industrieel-archeologisch en/of volkskundig onderzoek. Interdisciplinair en innoverend onderzoek worden in het bijzonder aangemoedigd.

De administratie ontving in 2004 drie ontvankelijke aanvragen. Het totaalbedrag van de projectsubsidies bedroeg 84 760 euro.

Een overzicht van de projectsubsidies volkscultuur is terug te vinden als bijlage E9.

Toezicht en evaluatie

De organisaties dienen jaarlijks een werkplan in, dat uitvoering geeft aan het beleidsplan en mogelijkheden biedt tot evaluatie en bijsturing. Na elk werkjaar bezorgen de organisaties een financieel en werkingsverslag.

Sectoroverschrijdende instrumenten

Erfgoedconvenants

Van experimentele naar decretale erfgoedconvenant

Het experiment van het "convenantproject cultureel erfgoed" met Antwerpen, Gent, Brugge, Leuven, Mechelen, Tongeren en de Vlaamse Gemeenschapscommissie te Brussel, werd in 2004 uitgebreid met twee nieuwe partners: Kortrijk en Leper.

Met dit instrument wil de Vlaamse overheid het lokale bestuursniveau ondersteunen in het ontwikkelen van een geïntegreerd en integraal cultureel-erfgoedbeleid. Het erfgoedconvenant moet in de eerste plaats het cultureel erfgoed gebruiksklaar maken, zichtbaar maken en actualiseren.

Een convenant is een onderhandelde overeenkomst. Ze wordt onderhandeld tussen het lokale bestuursniveau en de Vlaamse Gemeenschap. De erfgoedcel is één van de belangrijkste instrumenten in de uitvoering van het erfgoedconvenant. De erfgoedcel zorgt voor samenwerking tussen verschillende actoren, het zichtbaar maken van het cultureel erfgoed, het ontwikkelen van projecten en het samenbrengen van expertise.

Het beschikbare krediet van 2 670 000 euro werd als volgt verdeeld:

Antwerpen	551 950 €
Gent	448 450 €
Brugge	344 950 €
Leuven	226 550 €
Mechelen	226 550 €
Tongeren	226 550 €
VGC	245 000 €
leper	200 000 €
Kortrijk	200 000 €
Totaal	2 670 000 €

Aan de steden wordt gevraagd ook zelf een bedrag te voorzien voor de verdere uitbouw.

Voor een aanvraag van een decretale erfgoedconvenant (die start vanaf 1 januari 2005) werden er in dit jaar 15 intentienota's ingestuurd. Een intentienota omvat een omgevingsanalyse, de visie op en de doelstellingen van het cultureel-erfgoedbeleid in de betrokken gemeente of samenwerkingsverband, de situering en de planning van de werking van de erfgoedcel en de effecten die men wil bereiken. Op basis van deze intentienota's en een gemotiveerd advies met rangorde van de beoordelingscommissie, besliste de Vlaamse Regering om, naast de bestaande erfgoedconvenants, onderhandelingen te voeren met twee nieuwe partners, namelijk het samenwerkingsverband Land van Waas en de stad Hasselt. Eind december 2004 werden de eerste 11 decretale erfgoedconvenants ondertekend. Zo werd een eerste stap gezet in het implementeren van het Erfgoeddecreet.

Toezicht en evaluatie

In het voorjaar bracht het team een plaatsbezoek aan alle kandidaat erfgoedconvenantsteden/-samenwerkingsverbanden 2005 – 2008 (eerste decretale). Er vond een kennismakingsgesprek plaats met Dendermonde, Hasselt, Sint-Truiden, Turnhout, Land van Waas en Comeet – Meetjesland. Tevens werd een plaatsbezoek gebracht aan de 9 bestaande erfgoedconvenants. In het najaar werden de onderhandelingen gevoerd.

Experimentele subsidies ontsluiting cultureel erfgoed

In 2001 konden organisaties, verenigingen en erfgoedinstanties voor het eerst beroep doen op de reglementen ontsluiting cultureel erfgoed. 2004 was het laatste jaar waarin subsidies konden aangevraagd worden binnen deze reglementen.

Vanaf 2005 worden ze geïntegreerd in het Erfgoeddecreet.

Subsidies voor initiatieven op het vlak van permanente ontsluiting van cultureel erfgoed

De begroting 2004 voorzag een krediet van 495 000 euro. Het subsidiebedrag kon variëren tussen 5 000 euro en 100 000 euro.

In totaal werden in 2004, 38 subsidieaanvragen ingediend: 8 voor subsidies voor jaarwerking en 30 voor een projectsubsidie. Er werden 3 subsidies voor jaarwerking en 13 projectsubsidies toegekend voor een totaalbedrag van 462 800 euro.

Een overzicht van de subsidies voor experimentele en vernieuwende initiatieven op het vlak van permanente ontsluiting van cultureel erfgoed is terug te vinden als bijlage E10.

Subsidies voor tentoonstellingen van cultuurhistorisch belang

De begroting van 2004 voorzag een krediet van 421 000 euro. Het subsidiebedrag kon variëren tussen 5 000 euro en 150 000 euro.

In totaal werden 26 subsidieaanvragen ingediend. Er werden 12 projectsubsidies toegekend voor een totaalbedrag van 421 000 euro.

Een overzicht van de subsidies voor cultuurhistorische tentoonstellingen is terug te vinden als bijlage E11.

Internationaal

Internationaal

Samenstelling van het team

- Arlette Thys
- Danny Deweerdt
- Chris Dehondt

Daarnaast hebben ook Hilde Lievens, Cecile Jacobs en Hans Feys meegewerkt (voor de subsidies buitenlandse projecten, internationale werkbeurzen en de kunstenaarsverblijven in Nederland, Duitsland en New York).

Doelstelling

Het hoofddoel van het team Internationaal is de promotie van de beeldende kunst, de architectuur en vormgeving en het cultureel erfgoed in het buitenland. Niet alleen wordt aan individuen de kans geboden om zich in het buitenland te profileren maar ook allerhande instellingen worden financieel of logistiek ondersteund.

De internationale profilering staat hierbij steeds voorop.

Budget

Het team Internationaal beschikte in 2004 over een budget van 1 321 000 euro.

Dit budget wordt verdeelt over de volgende posten:

internationale projecten(subsidies, zendingen)	671 000 euro
activiteiten georganiseerd in het kader van samenwerkingsakkoorden	40 000 euro
deelname aan biënnales:	140 000 euro
uitzonderlijke tentoonstellingen	130 000 euro
samenwerking met Nederland	50 000 euro
actuele niet op voorhand geplande activiteiten	35 000 euro
werkverblijven	245 000 euro
leerstoel Karel Geirlandt:	10 000 euro
totaal	1 321 000 euro

Werkinstrumenten

Internationale projecten Beeldende Kunsten

subsidies

Binnen deze regeling worden zowel in het binnen- als in het buitenland georganiseerde projecten gesubsidieerd. Als belangrijkste criterium geldt de lokatie en het belang ervan binnen het internationale werkveld. De subsidie kan zowel door een buitenlandse organisator als door de kunstenaar zelf worden aangevraagd.

Een overzicht van de toegekende subsidies aan kunstenaars en verenigingen voor projecten hedendaagse beeldende kunst is terug te vinden als bijlage I1.

Daarnaast worden er binnen deze regeling ook internationale werkbeurzen toegekend. Een overzicht ervan is terug te vinden als bijlage I2 .

Ook voor de deelname aan occasionele initiatieven voorziet deze regeling tussenkomsten in de reiskosten. Een overzicht ervan deze zendingen vindt men in bijlage I3.

Zendingen

Een overzicht van de gemaakte zendingen vindt u in bijlage I4.

Kunstbeurzen

Voor de promotie van Vlaamse kunstenaars is de aanwezigheid op belangrijke kunstbeurzen een belangrijk instrument.

Een overzicht ervan vindt u in bijlage I5.

Architectuur en Vormgeving:

De commissie Architectuur en Vormgeving subsidieerde projecten voor een bedrag van 48 150 euro. Een overzicht van de projecten, vindt u in bijlage

Cultureel Erfgoed

De commissie Cultureel Erfgoed heeft 3 projecten betoelaagd voor een bedrag van 75 000 euro.

Activiteiten in het kader van de samenwerkingsakkoorden

In de National Gallery in Praag werd van 23 april tot 30 mei de tentoonstelling 100 jaar Design in Vlaanderen gebracht.

Van 1 oktober tot 30 januari 2005 ging in het Bröhan Museum in Berlijn de tentoonstelling Flämischer Glanz door.

Deelname aan Biënnales

Van 12 september tot 7 november ging in Venetië de architectuur biënnale door.

De Vlaamse gemeenschap stelde er het project Kinshasa een imaginaire stad voor. De inzending ontving de Gouden Leeuw. Het VAI dat het project realiseerde ontving hiervoor een bedrag van 80 000 euro.

In 2005 gaat komen de beeldende kunsten in Venetië aan bod. De Vlaamse gemeenschap neemt er deel met Honoré d'O als kunstenaar. Voor de voorbereidingskosten werd een bedrag van 60 000 euro ter beschikking gesteld aan het MuHKA dat instaat voor de realisatie van het project.

Uitzonderlijke tentoonstellingen

De afdeling BKM realiseerde alleen of in samenwerking nog de volgende projecten:

- European Artist Colonies 1830-1930 in het Ogglethorpe Museum in Atlanta
- Copyright Rubens in het Musée du Quebec in Quebec van 1 oktober tot 30 december.

Samenwerking met Nederland

In 2004 werden de volgende instellingen gesubsidieerd:

- Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie voor het project Art and Architecture Thesauri voor 25 000 euro
- stichting Codart voor de studie van de kunst uit de Gouden Eeuw in de Lage Landen 25 000 euro.

Werkverblijven

Kunstenaars die voor een werkverblijf aan een buitenlandse instelling kiezen kunnen voor de financiering ervan een tussenkomst krijgen.

- In de studio's James Ensor en Koningin Elisabeth in de Cité Internationale des Arts in Parijs verbleven de volgende kunstenaars: Erick Weiss, Koen van den Broek, Catherine Claeys, Boy Stappaerts en Heidi Voet
- In het ISPC in New York verbleef Michaël Van den Abeele
- In het Kunstlerhaus Bethaniën in Berlijn verbleef Gert Robijns.

In Nederland bestaan er een viertal landelijke instellingen die kunstenaars een werkverblijf aanbieden: de Rijkacademie Amsterdam, de Jan Van Eyckacademie Maastricht, de Ateliers '63 in Amsterdam en het Willem de Kooningcenter in Rotterdam.

Actuele niet voorziene projecten:

Het gaat hier om projecten die zich in de loop van het jaar aandienen en niet direct thuishoren onder één van de andere posten:

- REBUS
- Hogeschool Gent
- Vlaams volksporcentrale
- Allerhande vertalingen
- Leerstoel Karel Geirlandt

Sinds het overlijden van Karel Geirlandt organiseert de RUG elk jaar een symposium rond een actueel thema.

Hiervoor wordt jaarlijks een bedrag van 10 000 euro ter beschikking gesteld.

Frans Masereelcentrum

Frans Masereelcentrum

Opdracht

Het Frans Masereelcentrum is een kunstenaarscentrum, met als opdrachten:

- een werkgemeenschap te vormen die openstaat voor gevestigde en toekomstige grafici
- residerende grafici bij te staan bij technische uitvoeringsproblemen
- bijscholingscursussen te organiseren onder leiding van grafische kunstenaars die naam hebben gemaakt in het artistieke beroep
- tentoonstellingen van grafisch werk te organiseren en aldus bij te dragen tot een ruimere verspreiding en een grotere bekendheid van die kunsttak
- een ontmoetingscentrum te zijn voor het publiek, de kunstenaar en zijn werk, zowel op nationaal als op internationaal vlak.

Werking

In 2004 werkten 91 kunstenaars in het centrum (studenten en docenten niet inbegrepen). De kunstenaars werkten 2 à 3 weken in het Centrum en konden indien nodig beschikken over woonaccommodatie.

Kunstenaars van over heel de wereld kwamen naar het Frans Masereel Centrum:

Totaal 2004	
AUSTRALIE	2
BELGIE	34
BRAZILIE	3
CANADA	3
CUBA	1
DUITSLAND	3
ITALIE	2
JAPAN	1
LITHOUWEN	3

Totaal 2004	
NEDERLAND	3
NIEUW-ZEELAND	1
POLEN	1
PORTUGAL	1
RUSLAND	3
SCHOTLAND	1
SPANJE	2
U.S.A.	23
ZUID-AFRIKA	1
ZWITSERLAND	3

Verdeling volgens beoefende grafische disciplines (kunstenaars kozen volgende technieken al dan niet gecombineerd):

Technieken 2004	
ets	26
litho	15
zeefdruk	23
houtsnede	4
ets+litho	4
ets+zeefdruk	3
litho+zeefdruk	5
lino	2
ets+monotype	1
ets+houtsnede	1

Technieken 2004	
ets+lino	1
ets+litho+zeefdruk	1
alle technieken	2

Jaarlijks worden in het voorjaar werkperioden toegewezen aan de finaliteitsjaren van hogescholen en academies. Studenten van de volgende instituten werkten onder begeleiding in het Centrum :

2 – 6 februari 2004

CHRISTELIJKE HOGESCHOOL VAN KUNSTEN CONSTANTIJN HUYGENS-KAMPEN – NEDERLAND

15 studenten
alle grafische technieken
o.l.v. Paul Van Dijk

9 – 13 februari 2004

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL ANTWERPEN

15 studenten
lithografie
o.l.v. Dirk Vander Eecken

16 – 20 februari 2004

PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG – HASSELT

14 studenten
alle grafische technieken
o.l.v. Vicky Gruyters

23 – 27 februari 2004

KONINKLIJKE ACADEMIE VAN BEELDENDE KUNSTEN – DEN HAAG – NEDERLAND

10 studenten
alle grafische technieken
o.l.v. Hans Könings en Pieter Alewijns

1 – 5 maart 2004

SINT-MARIA INSTITUUT – ANTWERPEN

9 studenten

polymer

o.l.v. Hilde Van den Heuvel en Pat Wouters

DESIGN ACADEMY EINDHOVEN – NEDERLAND

10 studenten

alle technieken

o.l.v. Wied Groenland

- 12 maart 2004

KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR SCHONE KUNSTEN GENT

10 studenten

Alle technieken

o.l.v. J.P. Monbaliu en Erwin Wittevrongel

8 – 19 maart 2004

EUROPEAN ACADEMY OF ARTS – WARCHAU – POLEN

12 studenten

alle technieken

o.l.v. Janusz Jerzy Cywicki

22 maart – 2 april 2004

AKADEMIE FÜR KOMMUNIKATIONSDESIGN DÜSSELDORF-DUISSLAND

12 studenten

lithografie

o.l.v. Walter Dohmen en Gunnar Wolf

KONINKLIJKE AKADEMIE VOOR SCHONE KUNSTEN ANTWERPEN

10 studenten

lithografie

o.l.v. Ingrid Ledent en Jan Smitz

Tentoonstellingen

6 februari – 5 maart 2004

GRAFIEK OP DE GRENS III in het Provinciehuis te Leuven

25 april – 2 mei

KASTERLEEST

Dit is een initiatie van de vzw Litergra in samenwerking met de gemeentelijke cultuurdienst Kasterlee, VVV Toerisme Kasterlee, Unizo Kasterlee, de provincie Antwerpen, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het Frans Masereel Centrum.

Op verschillende plaatsen in Kasterlee stellen schrijvers en kunstenaars tentoon.

Op zondag 2 mei wordt dit project afgesloten met een opendeurdag in het Frans Masereelcentrum met :

- Open ateliers
- Auteursforum
- Permanente tentoonstelling van houtsneden van Frans Masereel
- BLUES FOR NHLANHLA
- Tentoonstelling ten voordele van het grafische atelier Artist Proof Studio in Johannesburg dat door een brand verwoest werd.

28 juni – 15 augustus 2004

Grafisch werk van John Schulz uit USA met digital prints.

6 september – 29 oktober 2004

FLYING CARPET

Tentoonstelling van 165 werken gemaakt door 165 vrouwen (grafici, schrijfsters, politici, componisten...) uit 24 verschillende landen. Zij willen zo belangloos één gezamenlijk werk maken : *le tapis volant of flying carpet*.

18 september – 24 oktober 2004

C.C. DE WARANDE TURNHOUT

Tentoonstelling met grafisch werk uit het Frans Masereel Centrum.

De tentoonstelling in de ruimten van het Cultureel Centrum De Warande geeft het Frans Masereel Centrum de unieke gelegenheid om 2 gerealiseerde projecten te tonen, aangevuld met een selectie internationale grafiek gedrukt in het Frans Masereel Centrum :

GRAFIEK OP DE GRENS III

Is een gezamenlijk initiatief van de Nieuwe Brabantse Kunststichting en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Grafische Kunst en samenwerking tussen kunstenaars en kunstinstellingen vormen de centrale aspecten van dit project. Terwijl de deelname van het vorige project beperkt bleef tot samenwerking van kunstenaars uit de drie Zuid-Nederlandse provincies en de vijf Vlaamse provincies werd voor de derde editie het project uitgebreid met Nordrhein-Westfalen. Vijftien geselecteerde kunstenaars uit 3 landen werkten samen. In het Frans Masereel Centrum ideeën uit aan de hand het centrale thema 'grens'

E-POS

Het Zuid-Afrikaans voor e-mail, elektronische mededelingen groeiden uit tot een 'persoonlijke vocabulaire'. Dit project is een samenwerking tussen 4 auteurs met het woord en 4 beeldende kunstenaars in hun eigen visuele taal. Dit werd gerealiseerd in de ateliers van Caversham Centre for artists and writers nabij Howick, Kwazulu Natal en het Frans Masereel Centrum. Deze uitwisseling tussen België en Zuid-Afrika zorgde voor een kruisbestuiving tussen continenten.

INTERNATIONALE GRAFIEK GEDRUKT IN DE ATELIERS VAN FRANS MASEREEL CENTRUM

WORKSHOPS

Workshop heliogravure 5-9 april 2004

Deze workshop werd gegeven door Veerle Rooms

Contactadres : Cogels Osylei 7, 2600 Berchem

Heliogravure is een fotografisch diepdruk-reproductieprocédé.

Het procédé werkt positief en biedt de mogelijkheid om een volledige schaal van grijswaarden weer te geven.

Heliogravure roept onvermijdelijk de sfeer op van de overgang tussen de 19de en 20ste eeuw, toen in boeken en tijdschriften de eerste fotografische illustraties verschenen.

Op het einde van de 19de eeuw werd de fotografie niet verspreid via afdrukken op lichtgevoelig papier, maar via diepdrukgrafiek. De resultaten waren veel stabiel en vertoonden een bijzondere zachtheid in toon en nuance.

Karel Klietsch ontwikkelde de techniek omstreeks 1878 maar na de grote groei in de periode 1890-1910 door de verdere evolutie in de fotografie bij het afdrukken op papier, verdween de heliogravure op de achtergrond.

Sedert enkele jaren wordt er echter weer druk geëxperimenteerd met de fotografische mogelijkheden waaronder de helio- of fotogravure. Opzoekingswerk en uittesten van de juist nog niet verdwenen techniek, leiden naar resultaten die een nooit te benaderende diepte

in intensiteit weet te bereiken. Momenteel wordt in het artistiek drukwerk steeds meer teruggegrepen naar de heliogravure.

Enkele gerenommeerde kunstenaars die de heliogravure in hun werk opnamen : Robert Rauschenberg (USA), Craig Zammiello (USA), Thierry De Cordier, Marie-Jo Lafontaine.

Workshop digitaal en analoog drukken 5 – 16 juli 2004

Deze workshop werd gegeven door John Schulz uit Andover USA

Professor aan de School of the Museum of Fine Arts in Boston

Tijdens de workshop zal het gebruik van de computer ontdekt worden als drukmiddel.

Het doel van de workshop is om digitale voorwerpen te integreren met traditionele druk- en tekentechnieken en het onderzoeken van de raakvlakken en wisselwerking tussen digitale werkmiddelen en traditionele grafische technieken. Er werd gewerkt met pronto-platen, kopieermachine, inktjettransfers en voor de workshop een opgestelde computerprinter.

John Schulz heeft de deelnemers aangespoord om beelden met elkaar uit te wisselen via de computer. Het werken met een 'beeldbank' naar analogie van zijn eigen werkwijze.

Kasteel van Gaasbeek

Kasteel van Gaasbeek

Het domein en kasteel van Gaasbeek vormen een DAB binnen de afdeling Beeldende Kunst en Musea. Het kasteel ligt in een park van 49 hectare, dat samen met kasteel Groenenberg een groene zone van ca. 90 hectare vormt aan de rand van Brussel.

De opdracht van het kasteel bestaat er in, volgens een in 2004 uitgewerkte museale visie, zijn unieke erfgoed op een eigentijdse, kwaliteitsvolle en publieksvriendelijke manier te beheren en ontsluiten, en uit te groeien tot een centrum waar mensen visie, kennis en expertise ontwikkelen en uitwisselen.

Dit verslag geeft een overzicht van de museale en publiekgerichte activiteiten in het kasteel van Gaasbeek. Bedrijfseconomische en financiële aspecten worden slechts terloops in belicht.

Evolutie

2004 was voor het kasteel een geslaagd jaar. Het personeelsbestand werd uitgebreid met een nieuwe directeur, een publieksmedewerkster en een administratieve bediende, terwijl er op beleidsvlak heel wat nieuwe initiatieven werden genomen. Zo kwam er een nieuwe missie tot stand, bracht een PipPep analyse de personeelsbehoeften in kaart en werd er een aanzet gegeven voor zowel een beleids- als een communicatieplan. Wat de diverse activiteiten betreft was 2004 eveneens een welgevuld en boeiend jaar, met als gevolg dat de bezoekersaantallen gevoelig gestegen zijn.

De reeds aangehaalde herformulering van de opdracht kadert in zowel het erfgoeddecreet als in de beleidsnota cultuur 2004-2009 van de Vlaamse minister van cultuur. Volgens beide beleidsteksten wordt het kasteel uitgebouwd tot een toonaangevend en publieksgericht museum op basis van een vernieuwend concept van de collectie. De kasteelcultuur komt hierbij in al haar facetten aan bod.

Vanuit deze nieuwe visie werden ook een aantal samenwerkingsverbanden opgestart. Met de gemeente Lennik werd een overeenkomst afgesloten waardoor de bewoners voortaan gratis het kasteel mogen bezoeken. Met de provincie Vlaams-Brabant werden twee projecten opgestart: Breedbeeld en Klankbeeld. Breedbeeld is een samenwerkingsproject tussen negen Pajotse gemeenten rond cultureel erfgoed. Klankbeeld is een initiatief rond immaterieel erfgoed. Met streekproducten Vlaams-Brabant vzw werd eveneens een convenant afgesloten. Ook het Bruegelproject is een belangrijke partner, waarmee samengewerkt werd voor de zomerhappening Gaasbeek speelt, die meer dan 5 000 mensen naar het kasteel bracht.

Infrastructuurwerken

In juli werden de stellingen van de voorgevel verwijderd, waarbij er een einde kwam aan de laatste fase van een restauratiecampagne die begin jaren negentig was gestart en waarbij het de bedoeling was de buitengevels in hun vroegere glorie te herstellen.

In de museumvleugel van het kasteel werd inbraak- en branddetectie geïnstalleerd.

Personeelsbestand

Op 1 januari 2004 kwam een nieuwe directeur in dienst, Luc Vanackere. Er werden ook een administratieve bediende (met ingang van 15 juli) en een communicatiemedewerkster (met ingang van 15 september) aangeworven. Zo werden de vacatures die ontstaan waren door de pensionering van de vorige conservator in 2003 opgevuld.

De personeelsbezetting bedroeg op 31 december 2004 20 personeelsleden, waarvan er één op A2, twee op A1, één op C 1 en zestien op D-niveau.

Een Pip-Pepanalyse bracht evenwel aan het licht dat een middenkader quasi volledig ontbreekt.

Bezoekers

In 2004 mocht het kasteel 33 186 bezoekers verwelkomen, een gevoelige stijging ten opzichte van vorig jaar. Merendeels waren dit de gebruikelijke dagjesmensen en groepen uit binnen- en buitenland. De gidsen van de gidsenvereniging Zuidwest-Brabant hebben 262 groepen rondgeleid. De stijging van het aantal bezoekers is in de eerste te danken aan het verhoogde aantal activiteiten in het kasteeldomein. Ingedeeld per categorie hebben 5 207 individuele bezoekers het kasteel bezocht, met reductie 16 165, schoolkinderen 1 429 en gratis 10 118.

Collectie

Algemeen

In 2004 werd een nieuwe museumvleugel opengesteld voor het publiek. Het betreft de privé-vertrekken waarin de laatste markiezin van Gaasbeek woonde, toen zij op het kasteel verbleef. Het gaat om een enfilade van drie kamers, die qua sfeer opmerkelijk met de rest van het museum contrasteren. Om deze zalen aan te kleden werden stukken uit andere zalen geselecteerd en overgebracht. Eén van de drie ruimtes werd versierd met waardevolle 17de eeuwse schilderijen die door een particuliere verzamelaar voor één jaar in bruikleen werden gegeven. Thematisch werd gekozen voor Brabantse landschappen omdat dit aansluit bij de groene rand rond Brussel, waarin het domein gelegen is.

Schenken, aankopen, bruiklenen

Het kasteel van Gaasbeek bezit een historische inboedel en geen echte collectie die kan worden uitgebouwd. Niettegenstaande het feit dat uitbreiding van de collectie niet prioritair is, worden sporadisch stukken via bruikleen verworven of aangekocht. Het belangrijkste criterium hierbij is dat er een band moet zijn met het kasteel, zijn vroegere bewoners of de omliggende regio.

In 2004 werden geen stukken aangekocht.

Wel werden er stukken in bruikleen verworven, namelijk een collectie van 17de-eeuwse Brabantse landschappen.

Medewerking aan tentoonstellingen

Het kasteel van Gaasbeek verleende zijn medewerking aan de volgende belangrijke tentoonstellingen:

- Passau, Oberhausmuseum, "Grenzenlos", 20/04-03/11/2004:
Antoon Sallaert, Allegorie met Filips, graaf van Horne en Aartshertog Leopold-Willem.
- Oostende, Venetiaanse Gaanderijen, "De val van het nieuwe Troje-Het beleg van Oostende" 28/05-27/09/2004: Buste van Karel V, naar Pomeo Leoni.
- Antwerpen, Sint Pauluskerk, "Rubens 2004", 16/04-12/09/2004:
Testament van Pieter Paul Rubens en Helena Fourment.
- Bosvoorde, Collège Saint Hubert, "Tentoonstelling Charle-Albert", 29/04-16/05/2004:
Een twintigtal objecten afkomstig uit "Vlaams Huis".

Behoud en beheer, restauraties

Algemeen

Zoals hoger aangehaald, werden er in het kader van de collectiebeveiliging rook- en inbraakdetectie geïnstalleerd in de museumvleugel, gekoppeld aan nieuwe sloten. Ook werden initiatieven genomen inzake objectbeveiliging, waarbij er verschillende systemen werden uitgetest.

Restauraties

In 2004 werd er verder werk gemaakt om de achterstand inzake restauratie van de kunstwerken te verkleinen. Daarbij werden de volgende restauraties voltooid:

Schilderijen

- Anoniem, Zuidelijke Nederlanden, 18de eeuw, 'vermeend portret van Alexander Louis de Tirimont', olie op doek, 18de eeuw. Wasbedoeving, reinigen, retoucheren.
- Anoniem, Zuidelijke Nederlanden, 18de eeuw, 'vermeend portret van Marie Louis Volckaert', olie op doek, 18 de eeuw. Wasbedoeving, reinigen, retoucheren.
- Jan Bataille, 'Portret van Caroline van de Bol', 1841. Wasbedoeving, reinigen, retoucheren.
- Anoniem, Frans, ca. 1830, 'Portet van Giuseppe Arconati Visconti', Olie op paneel. Reinigen, retoucheren, inclusief neo-rococolijst.
- Ange Francois, 'Portret van Carlo Arconati Visconti', 1820. Reinigen, herinlijsten.

Tekeningen

- Carlo Bossoli, 'Gezicht op het kasteel van Gaasbeek', ca. 1830, gouache. Reinigen en herinlijsten.
- Idem, 'Gezicht op het kasteel van Gaasbeek bij maanlicht', ca. 1830, gouache. Reinigen en herinlijsten.

Textiel

- Snelinterventie Brussels wandtapijt, 18de eeuw, met geschiedenis van Alexander de Grote.

Restauraties die over meerdere jaren lopen

- Anoniem, Italië, 18de eeuw, 'Familieportret Arconati Visconti'. Afwerking voorzien voor einde 2006, begin 2007.
- Anoniem, Zuidelijke Nederlanden, 17de eeuw, 'Madonna met de papegaai'. Afwerking voorzien voor eind 2006, begin 2007.

Restauraties die in 2003 werden opgestart of vastgelegd

Meubelen

Een aantal meubels werd in restauratie gegeven aan de Hogeschool Antwerpen:

- Neogotisch hemelbed. Afwerking voorzien in 2006.
- Lodewijk-XVI secretaire. Afwerking voorzien in 2006.
- 18de eeuwse klauwpotentafel. Afwerking voorzien in 2006.

Beelden

16de eeuws gepolychromeerd Sint Michielsbeeld. Afwerking voorzien in 2006.

Textiel:

Vooronderzoek 19de-eeuws baldakijnbed.

- Nieuwe bekleding voor drie hemelbedden.
- 17de-eeuws Venetiaans tafelkleed.

Tekeningen

Verschillende ontwerptekeningen werden gerestaureerd en/ of ingelijst.

Onderzoek, publicaties, documentatie

Door een tekort aan financiële middelen werden er geen vulgariserende publicaties gepland.

Bibliotheek en archief als documentatiecentrum

In het kader van de hoger vermelde beleidsnota cultuur is het de bedoeling dat de bibliotheek en het archief uitgebouwd worden tot een studie- en documentatiecentrum rond kasteelcultuur. Concrete uitwerking ervan is voorzien voor 2006-2007.

Publieksgerichte activiteiten

Communicatie

In februari werd de website van het kasteel operationeel die in 2003 ontwikkeld werd in samenwerking met de communicatieverantwoordelijke en de webmaster van het departement WVC. Eind december hadden reeds ruim 15 000 bezoekers de site geraadpleegd. Tegelijkertijd werd het algemeen e-mailadres van het kasteel in gebruik genomen.

Ook werd de Nieuwsbrief opgefrist en uitgegeven op ca. 1 320 exemplaren, a rato van vier edities per jaar. Voor de inwoners van Lennik werden er twee extra edities uitgegeven en verspreid. Verder werd er een nieuwe museumfolder ontworpen, alsook plastic draagzakken met het logo van het museum.

Een adressenbestand met verschillende categorieën van contactgegevens werd opgemaakt en aangevuld met nuttige adressen.

Naar aanleiding van elk evenement werden gerichte mailings gedaan naar de pers en andere belanghebbenden. Ook uitnodigingen, vooral voor concerten, werden gericht verstuurd. Bij grotere initiatieven zoals de Erfgoeddag, de Open Monumentendag en de Vlaamse Wetenschapsweek haakte het kasteel in op de meer algemene communicatie die er rond gevoerd werd.

- Mailing naar bedrijven i.v.m. vergadermogelijkheden
- Knack-bijlage "Gaasbeek speelt" i.s.m. Bruegelproject
- Diverse acties, reportages e.d. met Ring-tv
- Opname in diverse publicaties: o m "Tuinen van Eden" en "hoven van plaiantie"
- Interviews

Tentoonstellingen

In 2004 werden er een aantal tentoonstellingen van bescheiden omvang opgezet. Met name tijdens de erfgoeddag werd er een tentoonstelling georganiseerd rond het thema "Het zit in de familie" met 19de-eeuwse kledij en "pieces montées". Ook tijdens de Open Monumentendag werd er een kleine tentoonstelling opgezet rond het thema 'Van nature een monument' met bloemstillevens met opgezette dieren en jachthoorns (in samenwerking met het Koninklijk Instituut van Natuurwetenschappen, de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, het

modemuseum van Hasselt en diverse particuliere verzamelaars). Tijdens de kerstperiode werd een tentoonstelling opgezet rond kersttradities (in samenwerking met de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, het Volkskundemuseum Antwerpen en een particulier draaiorgelverzamelaar).

Concerten

5 juni

concert door Aldo Baerten en Sophie Hallinck met muziek voor fluit en harp, georganiseerd door de culturele kring Andreas Masius.

24 juni

eerste concert van het blauwe uur. Muziekensemble Currende onder leiding van Eric Van Nevel, met amoureuze lyriek in de Vlaamse Polyfonie.

8 juli

tweede concert van het blauwe uur. Sopraan Hendrickje van Kerckhove met "Les nuits d'été" van Hector Berlioz.

19 augustus

derde concert van het blauwe uur: Pianist Piet Kuijken met Kinderszenen en Kreisleriana van Robert Schumann.

29 augustus

optreden door de Koninklijke Harmonie "Kunst Adelt" uit Zele-Heikant.

2 september

slotconcert cyclus van het blauwe uur. Stijn en Steven Kolnacy met "Gipsy".

17 september

openingsconcert van het Festival van Vlaanderen Vlaams-Brabant in samenwerking met het Bruegelproject; met Benjamin Dieltjes, klarinet, Paul De Clerck altviool en Jan Michiels, piano. Met muziek van Mozart, Schumann, Schubert en Bruch.

8 oktober

concert in het kader van de Haydn-Biënnale Vlaanderen, m.m.v. het Bruegelproject. Optreden door het Praagse Stamic Quartet.

Evenementen

18 april

erfgoeddag. Thema: 'feest bij de Arconati Visconti' (historische kostuums, mise en scène met pièces montées, diverse degustaties, muzikaal optreden door het Bacchusensemble). Tijdens dezelfde gelegenheid konden de bezoekers kennis met de nieuwe kasteelvleugel.

24 april

breedbeeldhappening. Breedbeeld is een project van de provincie Vlaams-Brabant, waarbij de samenwerking rond cultureel erfgoed gestimuleerd en ondersteund wordt.

30 mei

dag van het park.

24-25 juli en 31 juli-1 augustus

Gaasbeek speelt (volksmuziek en volksspelen) i.s.m. Brugelproject, met o.a. een optreden van Kadril met Galicische zangers en dansers.

11 september

vleermuizenwandeling gevolgd door "Black & White-receptie".

12 september

open monumentendag. Thema "Van nature... een monument" (stillevenns en composities rond (jacht)hoorns, in combinaties met "oogst" uit de museumtuin: hoornen des overvloeds. Optreden jachthoorensembles en Galicische doelzakspeler; diverse degustaties, parkwandelingen lokte ca 2000 bezoekers.

23 september

nocturne: avondbezoek bij kaarslicht.

24, 26 en 28 oktober

roofvogeldemonstraties in het kader van de Vlaamse Wetenschapsweek (ca. 1 500 bezoekers)

18 en 19 december; Kerst op het kasteel. Voor het eerst opent het kasteel ook tijdens de wintermaanden zijn poorten. Historische Europese kersttradities; Napolitaanse kerststal, culinaire kersthapjes uit Italië, Duistland, Frankrijk, Groot-Britannië... Antieke draaiorgels, lezing over kerstgebruiken (ca. 3 800 bezoekers).

Congresfunctie

Het kasteel wordt voor het eerst consequent gepromoot als vergaderplek. Dat resulteerde dit jaar in ca. 20 vergaderingen/presentaties/brainstormsessies door externen. Dit cijfer kan aanzienlijk verhogen, mist verbetering van de infrastructuur. Er werden ook enkele recepties, feesten en diners georganiseerd. Het is de bedoeling, dit commerciële aspect van de werking verder uit te bouwen.

